

«Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Devletler arasında, Kuvvetlerinin Statüsüne dair Sözleşme»nin ve Kuzey Atlântik Nazır Yardımcıları Konseyinin, işbu Sözleşme metninin tadiline mütedair, 4 Nisan 1952 tarihli kararı ile Atlântik Konseyinin 25 Ağustos 1952 tarihli kararının ve «Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtının, Millî Temsilcilerin ve Milletlerarası Personelin Statülerine dair Sözleşme» nin ve Kuzey Atlântik Yardımcıları Konseyinin, işbu Sözleşme tadiline mütedair, 4 Nisan 1952 tarihli kararının ve «Kuzey Atlântik Andlaşması mucibince kurulmuş Milletlerarası Askerî Karargâhların Statüsüne dair Protokol» ün kabulüne dair kanun lâ-yihası ve Hariciye Encümeni mazbatası (1/798)

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/2757

7 . III . 1954

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

«Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Devletler arasında, Kuvvetlerinin Statüsüne dair Sözleşme» nin ve Kuzey Atlantik Nazır Yardımcıları Konseyinin, işbu sözleşme metninin tadiline mütedair, 4 Nisan 1952 tarihli kararı ile Atlântik Konseyinin 25 Ağustos 1952 tarihli kararının ve «Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtının, Millî Temsilcilerin ve Milletlerarası Personelin Statülerine dair Sözleşme» nin ve Kuzey Atlântik Nazır Yardımcıları Konseyinin, işbu Sözleşme metninin tadiline mütedair, 4 Nisan 1952 tarihli kararının ve «Kuzey Atlântik Andlaşması mucibince kurulmuş Milletlerarası Askerî Karargâhların Statüsüne dair Protokol» un, kabulüne dair Hariciye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 26 . II . 1954 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun ve esbabı mucibe lâ-yihalarının ilişkileriyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCİBE LÂYİHASI

I - 19 Haziran 1951 tarihli «Kuzey Atlântik Andlaşmasına taraf devletler arasında, kuvvetlerinin statüsüne dair Sözleşme»

a) 4 Nisan 1949 tarihinde Vaşington'da imzalanan Kuzey Atlântik Andlaşmasınının 3 ncü ve 5 nci maddelerinde derpiş edilen müşterek emniyet takviyesi ve 6 ncı maddede tasrih olunduğu şekilde, Âkîd Taraflardan her hangi birine karşı vukubulacak silâhlı bir tecavüzün müştereken karşılanması maksatları için, Âkîd Taraflara mensup kuvvetlerin, sulh zamanında olduğu gibi muhasamatın başlamasından sonra da diğer Âkîd Devletlerin ülkelerine gönderilebileceğini

nazarı itibara alan NATO Devletleri, bu kuvvetlerin, diğer Âkîd Devletlerin Kuzey Atlântik sahası dâhilindeki ülkelerinde haiz olacakları statüyü yeknesak bir tarzda tesbit etmek üzere, 19 Haziran 1951 tarihinde Londra'da «Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Devletler Arasında, Kuvvetlerinin Statüsüne dair Sözleşme» yi imzalamışlardır.

Sözleşmenin dibacesinde beyan olunduğu veçhile, kuvvetlerin gönderilmesi kararı ve gönderilme şartları, bu şartlar Sözleşme ile tesbit edilmemiş bulunduğu nispette, alâkadar taraflar arasında yapılacak ayrı Anlaşmalara mevzu teşkil edecektir.

Sözleşme ahkâmı, bir Âkîd Tarafa mensup kuvvetlerin sulh zamanında diğer bir Âkîd Taraf ülkesinde haiz olacakları statüyü tesbit etmektedir. Kuzey Atlântik Andlaşmasının tatbiki neticesinde başlayacak bir harb halinde ise, XV nei madde mucibince, Sözleşme yürürlükte kalmakla beraber, tazminata mütaallik VIII nei maddesinin 2 nei ve 5 nei fıkraları harb hasarlarına tatbik olunmayacak ve Sözleşme ahkâmı ile bilhassa hudutlardan geçişe ve cezai kaza salâhiyetine dair olan III neü ve VII nei maddeleri alâkalı devletler tarafından derhal gözden geçirilecektir. Ayrıca, bir harb halinde her Âkîd Taraf, Sözleşmenin lüzum gördüğü her hangi bir hükmünün tatbikını 60 günlük bir ihbar müddeti sonunda durdurabilecektir. Bu suretle yürürlükten kaldırılacak hükümlerin yerine konulacak yeni hükümler, Âkîd Taraflar arasında kararlaştırılacaktır.

Sözleşme ahkâmının umumi vasfı, bir kuvvetin gönderildiği yabancı ülkeye kendi millî kanununu da beraberinde götürüleceğine dair olan hukuku düvel prensibi ile, ülkesine yabancı kuvvet kabul eden devletin mülki hükümlerine prensibinin telifidir.

Sözleşme, müttefik bir kuvvetin, bu kuvvete refakat eden «sivil unsur» un ve bunların mensuplarının ve metinde «yakın» tâbiri ile tarif edilen muayyen aile efradının ezeümüle :

1. Kabul eden devlet ülkesine girişlerine ve oradan çıkışlarına (Madde III),
 2. Kabul eden devlet ülkesinde, otomobil kullanma ehliyetnamelerine, üniforma giyme ve silâh taşımalarına (Madde IV, V ve VI),
 3. Kabul eden devlet ülkesinde işliyecekleri suçlar için tâbi olacakları cezai kazanın tâyinine (Madde VII),
 4. Kabul eden devlet ülkesinde iras edecekleri zarar ve hasarın tazminine (Madde VIII),
 5. Kabul eden devlet ülkesinde müstefit olacakları kolaylıklara (Madde IX),
 6. Kabul eden devlet ülkesinde haiz olacakları gümrük ve vergi muafiyetlerine (Madde X, XI, XII ve XIII),
 7. Kabul eden devlet ülkesinde, kambiyo nizamâtı bakımından durumlarına (Madde XIV),
- Mütedair hükümleri ihtiva etmektedir.

Bundan başka, Sözleşmenin bâzı maddelerinde, muayyen hususların tatbikatına ait teferruatın, alâkadar Âkîd Devletler arasında yapılacak iki taraflı anlaşmalarla tesbit olunacağı mukayyettir.

XVII. nei maddesi mucibince Sözleşme, dört mümzî Devletin Sözleşmeyi tasdik edip tasdik vesikalarını Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine tevdi eylemelerinden 30 gün sonra bu devletler için yürürlüğe girecek ve tasdik vesaikını mütaakiben tevdi edecek Devletler için de, tevdi tarihinden 30 gün sonra mer'î olacaktır. Kuzey Atlântik Andlaşmasına katılan Devletler ise, Sözleşmenin yürürlüğe girmesini mütaakıp, Atlântik Konseyinin tasvibi ile Sözleşmeye iltihak edeceklerdir. Sözleşmenin meriyete girmesinden dört sene sonra, her Âkîd Devlet, Sözleşmeyi, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine göndereceği yazılı bir tebliğle, kendi bakımından fesih edebilecektir. Fesih, tebligatın yapıldığı tarihten bir sene sonra hüküm ifade edecektir. (Madde XIX).

b) 1952 senesi iptidalarında, Atlântik Konseyinin Lizbon toplantısı mukarreratına tevfiikan, Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtında yapılan değişikliğe muvazi olarak, Sözleşme metninde de gerekli tadilâtın icrasına lüzum hâsıl olmuştur. Bu maksatla Konsey, 4 Nisan 1952 tarihinde, lâğvedilmiş bulunan Nazır Yardımcıları Konseyinin Başkanına Sözleşme ahkâmı ile mevdu vezaifin bundan böyle Genel Sekreter veya onun yokluğunda muavini veya Atlântik Konseyinin tâyin edeceği diğer bir şahıs tarafından ifa olunacağına dair bir karar almıştır. İşbu karar, Sözleşme metnine ilişik olarak sunulmuştur.

e) Türkiye'nin 18 Şubat 1952 tarihinde Kuzey Atlântik Andlaşmasına katılmasından sonra Türk Hükümeti, Atlântik İttifakının icabatından olup NATO Devletleri arasında evvelce imzalanmış bulunan Anlaşma, Sözleşme, Protokol gibi beynelmilel akitlere iltihak için gerekli teşebbüslere ve tedbirlere tevessül etmiştir. Bu cümleden olarak, XVIII nci madde mucbitince gerekli Konsey kararı 25 Ağustos 1952 tarihinde istihsal olunmuştur. Bu kararla, Sözleşmenin VIII nci maddesinin 2 (f) fıkrasına, diğer Âkıdlar için olduğu gibi Türkiye ve Yunanistan için de lüzumlu hükümler ilâve edilmiştir. Sözleşmenin bir cüz'ünü teşkil etmesi itibariyle bu karar da metne iliştilmiştir.

Yukardaki izahattan istihraç olunacağı üzere, NATO Kuvvetleri Statüsü Sözleşmesi, müşterek emniyet ve müdafaa gayeleri ile müttefik memleketler ülkelerine gönderilmeleri halinde NATO Devletlerine ait silâhlı kuvvetlerin, bu ülkelere girişlerine, burada müstefit olacakları gümrük ve maliye rejimlerine, tâbi bulunacakları cezai ve hukuki kazaya ve bu kuvvetler tarafından ika olunaçak zarar ve hasarın tazminine müteallik kaideleri, bütün NATO Devletleri için yeknesak ve müsavi bir şekilde tesbit eyliyen bir NATO Kanunu mahiyetindedir.

II - 20 Eylül 1951 tarihli «Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtının, Millî Temsilcilerin ve Milletlerarası Personelin Statülerine dair Sözleşme»

a) Kuzey Atlântik Andlaşmasının 9 ncu maddesi : « . . . Andlaşmanın tatbikatına müteallik mesailde salâhiyettar olmak üzere, içinde Âkıdlerden her birinin temsil olunacağı bir konsey ihdas edileceği . . . » ni mübeyyindir. İşbu madde hükmüne tevfikân Âkid Devletler Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtını (NATO) kurmuşlardır. Bu teşkilât istihaleler geçirerek, Konseyin Şubat 1952 tarihinde akdettiği Lizbon toplantısında bugünkü şeklini almıştır.

Halen Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtı (NATO); Atlântik Andlaşmasının siyasi, askerî, iktisadî, içtimai ve kültürel gayelerinin tahakkuk ettirilmesi yolunda mesai sarfeden sivil ve askerî uzuvlardan müteşekkildir.

Teşkilâtın sivil uzuvları : Konsey (Her NATO devletinin birer daimî temsileisinin iştiraki ile daimî olarak Paris'te toplanır.), Genel Sekreter, ve NATO devletleri vatandaşı olan fakat Genel Sekreterliğin hizmetinde bulunup maaşlarının NATO'nun beynelmilel bütçesinden alan memurlardan müteşekkil beynelmilel Kitabet Kalemî (Sekreteryaya) ile, her biri Konsey tarafından muayyen meselelerin tetkikiyle vazifelendirilmiş olup bütün NATO devletlerinin mütehasıslarından mürekkep teknik komiteler, komisyonlar, çalışma grupları gibi tâli uzuvlardan ibarettir.

Teşkilâtın askerî uzuvları ise : Askerî komite (NATO devletlerinin Erkâmı Harbiyei Umumiye Reislerinin iştiraki ile zaman zaman toplanır.), Askerî Temsilciler Komitesi (Âza devletlerin Erkâmı Harbiyei Umumiye Reisleri temsileilerinin iştiraki ile daimî olarak Vaşington'da çalışır.), Daimî grup (İngiltere, Fransa, ve Amerika askerî temsileilerinin ve icabında alâkalı diğer devletler askerî mümessillerinin iştirakiyle Vaşington'da çalışır.), Konseyin direktifleri altında muayyen askerî mesail ile iştilal eden (NATO devletlerinin askerî mütehasıslarından mürekkep) komiteler, komisyonlar, çalışma grupları gibi tâli uzuvlardır.

Yukarda izah olunan Kuzey Atlantik Andlaşması teşkilâtının, NATO devletleri tarafından Konsey nezdine tâyin olunan millî temsilciler ile maiyetlerindeki muayyen memurların ve Genel Sekreterlik Teşkilâtında çalışan beynelmilel personelin kendilerine mevdu, müşterek menafie hadim vazifeleri, buldukları müttefik memleketler ülkelerinde serbestçe, süratle ve âzami suhuletle ifa edebilmelerini teminen NATO devletleri, 20 Eylül 1951 tarihinde Ottawa'da «Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtının, millî temsilcilerin ve milletlerarası personelin statülerine dair Sözleşme» yi imzalamışlardır.

b) İşbu Sözleşme esas itibariyle, Birleşmiş Milletler, eski Cemiyeti Akvam gibi beynelmilel Teşkilâta, bu Teşkilât nezdindeki millî mümessillere ve Teşkilâta vazifeli beynelmilel personele

tanınagelmekte olan muafiyet ve imtiyazları NATO'ya, Konsey nezdindeki millî temsilcilere ve NATO'nun beynelmilel personeline bahşetmektedir. Sözleşme ile ezümle :

1. Kuzey Atlântik Teşkilâtının hükmi şahsiyeti haiz olması ve Teşkilâta umumiyetle diploması muafiyet ve imtiyazlarının tanınması kabul edilmektedir. (Madde 4 ilâ 11).

2. NATO âzası devletlerin Konsey nezdindeki millî temsilcilerine ve maiyetlerindeki muayyen memurlara mümasil derecelerdeki diploması memurlarına tanınan muafiyet ve imtiyazlar bahşedilmektedir. (Madde 12 ilâ 16).

3. NATO'nun beynelmilel personeline de, kısmen diploması muafiyet ve imtiyazları ile vazifelerinin ifası için lüzumlu kolaylıklar tanınmaktadır. (Madde 17 ilâ 23).

26 nci maddesi mucibince Sözleşme, altı mümzi devletin Sözleşmeyi tasdik edip tasdik vesikalarını Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine tevdi eylemeleri ile yürürlüğe girecek ve Kuzey Atlântik Andlaşmasına katılacak devletlerin imzalarına her zaman açık bulunacaktır.

c) Yukarda izah olunduğu veçhile, Konseyin Lizbon toplantısı mukarreratına tevfikân Teşkilâta yapılan değişikliğe muvazi olarak, işbu Sözleşme metninde de gerekli tadilât yapılmıştır. 4 Nisan 1952 tarihli Konsey kararı ile, Sözleşme ahkâmının bâzı vazifeler yüklediği Nazır Yardımcıları Konseyinin lâğvedilmesi üzerine, bu vazifeler Genel Sekretere veya onun yokluğunda muavinine veya Konseyin tâyin edeceği diğeri bir şahsa verilmiştir. İşbu karar Sözleşmenin metni-ne lef olunmuştur.

Türkiye'nin Kuzey Atlântik Andlaşmasına iltihakından evvel imzalanmış bulunan işbu Sözleşmeyi Türk Hükümeti 2 Ekim 1953 tarihinde imzalamıştır.

III - 28 Ağustos 1952 tarihli «Kuzey Atlântik Andlaşması mucibince kurulmuş Milletlerarası Askerî Karargâhların Statüsüne dair Protokol»

a) Kuzey Atlântik Andlaşması sahasını bir tecavüz vukuunda müştereken ve en müessir bir şekilde müdafaa edebilmek için gereken tedbirlerin sulh zamanından itibaren alınması maksadiyle, muhtelif NATO memleketlerinde «NATO Milletlerarası Askerî Karargâhları» tesis olunmuştur. Muayyen mıntakaların savunmasından mesul bulunan bu karargâhlarda NATO devletlerinin subayları ve askerî personeli müşterek gaye için iş birliği yapmaktadırlar.

Mezkûr karargâhların, müttelik devletler tarafından kendilerine verilmiş olan vazifeleri buldukları ülkelerde âzami sürat ve kolaylıkla ifa edebilmeleri için, Türkiye de dâhil olmak üzere, 14 NATO Devleti 28 Ağustos 1952 tarihinde Paris'te «Kuzey Atlântik Andlaşması mucibince kurulmuş Milletlerarası Askerî Karargâhların Statüsüne dair Protokol» ü imzalamışlardır.

b) İşbu Protokol ile, mevzu bahis karargâhlara ve bunların sivil ve asker mensuplarına ve bu mensupların «yakın»larına bâzı muafiyet, imtiyaz ve kolaylıklar tanınmaktadır. Ezümle, Protokolün 1 nci maddesinin (b) ve (c) fıkralarında tarif olunan karargâhlara şahsiyeti hükmiye izafe edilmekte ve bu karargâhlarla bunların asker ve sivil mensuplarına ve bu sonuncuların «yakın»larına umumiyetle, 19 Haziran 1951 tarihli NATO Kuvvetler Statüsü Sözleşmesinin hükümleri teşmil edilmektedir.

Malûm olduğu üzere, Birleşmiş Milletler Misâkının, bir tecavüz karşısında bütün milletlere tanımakta olduğu münferit ve müşterek meşru müdafaa hakkına müsteniden akdedilmiş bulunan Kuzey Atlantik Andlaşması, Âkîd Devletlerin, müşterek emniyet ve icabında müşterek müdafaa ve halklarının yaşama seviyelerini yükseltme gayeleri ile aralarında, askerî sahada olduğu gibi siyasi, iktisadi, içtimai ve kültürel sahalarda da yakın bir iş birliği yapmalarını âmirdir. Kuzey Atlântik Andlaşmasının bu çeşitli gayelerinin gerçekleştirilmesi için mütteliklerarası bâzı teşkilâtın

kurulmasına ve bunların faaliyetlerine mütaallik bâzı müşterek kaidelerin vaz'ına zaruret hâsıl olmuştur. Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtı ve Atlântik Andlaşmasının Milletlerarası Askerî Karargâhları ile bunların statülerini tesbit eden yukarda bahis mevzuu 20 Eylül 1951 tarihli Sözleşme ve 28 Ağustos 1952 tarihli Protokol bu zaruretten doğmuştur.

Yine Atlântik İttifakının gayelerinden olan müşterek emniyetin takviyesi ve gerektiğinde tecavüze karşı müşterek müdafaa için müttefik devletler silâhlı kuvvetlerinin sulh zamanında olduğu gibi, harp zamanında da diğer müttefik devletlerin ülkelerine gönderilmesi iktiza edeceği göz önünde tutularak, bu kuvvetlerin gönderildikleri müttefik memleketlerde haiz olacakları statüyü tesbit eyliyen 19 Haziran 1951 tarihli Sözleşme imzalanmıştır.

NATO Devletlerinin, Kuzey Atlântik Andlaşması ile tekabül etmiş buldukları prensiplerin tatbikatına taallük eden mezkûr iki Sözleşme ile Protokol, Müttefik Devletler arasında tam bir müsavat ve müttekabiliyet esasına müstenittir'ler.

Atlântik Andlaşması, tazammun ettiği ittifakın icabatının prensiplerini en ileri şekilde vaz'eylemiş bulunmaktadır. Ancak, bu prensiplerin tatbikat sahasına intikal ettirilmeleri birtakım teknik ve hukuki taferrüatın muayyen ve yeknesak kaidelere bağlanmasını icabettirmektedir ki, ilişikteki iki Sözleşme ile Protokol bu ihtiyacı karşılıyan ve bu itibarla bütün Âza Devletlerce mevkiî tatbika konulması zarurî olan vesikalardır.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye Encümeni

Esas No. 1/798

Karar No. 45

8. III. 1954

Yüksek Reisliğe

«Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Devletler arasında, Kuvvetlerinin Statüsüne dair Sözleşme» nin ve Kuzey Atlântik Nazır Yardımcıları Konseyinin, işbu Sözleşme metninin tadiline mütedair, 4 Nisan 1952 tarihli Kararı ile Atlântik Konseyinin 25 Ağustos 1952 tarihli kararının ve «Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtının, Millî Temsilcilerin ve Milletlerarası personelin Statülerine dair Sözleşme» nin ve Kuzey Atlântik Nazır Yardımcıları Konseyinin, işbu Sözleşme metninin tadiline mütedair, 4 Nisan 1952 tarihli Kararının ve «Kuzey Atlântik Andlaşması mucibince kurulmuş Milletlerarası Askerî Karargâhların Statüsüne dair Protokol»ün tasdiki hakkında kanun lâyihası Hariciye Vekâleti temsilcileri hazır oldukları halde encümenimizde incelendi.

Kuzey Atlântik Andlaşmasının vaz'ettiği umumî prensiplerin tahakkukunu temin ve teshil etmek üzere, bütün NATO Devletleri arasında tatbikata mütaallik bâzı anlaşmalar yapılmasına lüzum hâsıl olmuştur. Bu cümleden olarak, Tür-

kiyenin Kuzey Atlântik Andlaşmasına iltihakında evvel, NATO Devletleri, Andlaşmanın esas gayelerinden birini teşkil eden emniyetin müştereken takviyesi ve icabında bir taarruza karşı müşterek müdafaa için gerekli tedbirlerin alınmasının, harp zamanında olduğu gibi sulh zamanında da müttefik kuvvetlerin müttefik Devletler ülkelerine gönderilmesini gerektireceği nazarı itibara alınarak, bu maksatla müttefik Devletler ülkelerine kuvvet gönderilmesi halinde, bu kuvvetlerin buralarda muhtelif bakımlardan haiz olacakları statüyü yeknesak bir tarzda tesbit eden 19 Haziran 1951 tarihli Sözleşmeyi; ve Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtının, bu Teşkilât nezdine Âza Devletler tarafından gönderilecek Millî Temsilcilerin ve Teşkilâta çalışan Milletlerarası Personelin Statülerini tesbit eyliyen 20 Eylül 1951 tarihli Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Bunlara ilâveten, Kuzey Atlântik Andlaşması sahasını muhtemel bir tecavüze karşı müessir bir tarzda müştereken müdafaa edebilmek

için muktazi tedbirlerin sulh zamanından itibaren alınması lüzumu, NATO Devletlerinin askerî personelinden mürekkep, Müttefiklerarası askerî karargâhların kurulmasını icabettirmiş ve 28 Ağustos 1952 tarihinde, Türkiye de dâhil olmak üzere; bahis konusu karargâhların statüsünü tesbit eden Protokol imzalanmıştır.

Mezkûr iki Sözleşme ile Protokol, Kuzey Atlântik Andlaşması ile aralarında mukadderat birliği yapmayı kabul etmiş olan Müttefik Devletler arasında, bu ittifakın ruhuna uygun olarak, tam bir müsavat ve mütekabiliyet esasına müstenit bulunmaktadırlar. Birçok NATO Devletleri teşriî uzuvları tarafından tasdik edilmiş bulunan mezkûr beynelmilel akitler, Türkiye'nin âzası bulunduğu tedafüi Atlântik İttifakının prensiplerini tatbikat sahasına intikal ettirmek için zarruri addolunmaktadır. Bu itibarla, dünya emniyetinin teessüsünde ve eihan sulhünün korunmasında bugün en müessir bir âmil olan Atlântik İttifakının gayelerini gerçekleştirmeye hizmet edecek mevzuubahis beynelmilel akitler ile eklerinin Büyük Millet Meclisi tarafından tasdik edilmesinin memleketimizin yüksek menfaatlerine uygun düşeceği mütalâa olunrak lâ-

yiha encümenimizce aynen ve ittifakla kabul edilmiştir.

Tercihan ve müstacelen görüşülmesi tekli-fiyle Umumi Heyetin yüksek tasviplerine arz edilmek üzere Reisliğe sunulur.

Hariciye Encümeni

Reisi Y.

Mazbata Muharriri

Erzurum

B. Dülger

Ankara

S. M. Arsal

İzmir

S. Giz

İzmir

V. Mentş

İmzada bulunamadı

Konya

Z. Ebüzziya

İmzada bulunamadı

Manisa

A. Karaosmanođlu

Muđla

Z. Mandalinci

Kâtip

Denizli

A. Çobanođlu

İmzada bulunamadı

İstanbul

E. Adakan

İzmir

O. Kapani

İzmir

C. Tunca

Manisa

S. Ağaođlu

İmzada bulunamadı

mardin

K. Türkođlu

Muđla

N. Nadi

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

«Kuzey Atlântik Antlaşmasına Taraf devletler arasında, Kuvvetlerinin Statüsüne dair Sözleşme» nin ve Kuzey Atlântik Nazır Yardımcıları Konseyinin, işbu Sözleşme metninin tadiline mütedair, 4 Nisan 1952 tarihli Kararı ile Atlântik Konseyinin 25 Ağustos 1952 tarihli Kararının ve

«Kuzey Atlântik Antlaşması Teşkilâtının, Millî Temsilcilerin ve Milletlerarası Personelin Statülerine dair Sözleşme» nin ve Kuzey Atlântik Nazır Yardımcıları Konseyinin, işbu Sözleşme metninin tadiline mütedair, 4 Nisan 1952 tarihli Kararının ve,

«Kuzey Atlântik Andlaşması mucibince kurulmuş Milletlerarası Askerî Karargâhların Statüsüne dair Protokol» ün, kabulüne dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 19 Haziran 1951 tarihinde Londra'da imzalanan, «Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Devletler arasında, Kuvvetlerinin Statüsüne dair Sözleşme» ile Kuzey Atlântik Nazır Yardımcıları Konseyinin, işbu Sözleşme metninin tadiline mütedair 4 Nisan 1952 tarihli Kararı ve Kuzey Atlântik Konseyinin 25 Ağustos 1952 tarihli Kararı;

20 Eylül 1951 tarihinde Ottawa'da imzalanan, «Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtının Millî Temsilcilerin ve Milletlerarası Personelin Statülerine dair Sözleşme» ile Kuzey Atlântik Nazır Yardımcıları Konseyinin, işbu Sözleşme metninin tadiline mütedair, 4 Nisan 1952 tarihli Kararı;

28 Ağustos 1952 tarihinde Paris'te imzalanan, «Kuzey Atlântik Andlaşması mucibince Kurulmuş Milletlerarası Askerî Karargâhların Statüsüne dair Protokol» kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 1 nci maddede yazılı sözleşmelerle Protokolde, alâkadar devletler arasında yapılacak iki Taraflı Anlaşmalarla tesbit edileceği tasrih olunan hususlar için, İcra Vekilleri Heyeti, Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf

Devletlerle iki Taraflı Anlaşmalar yapmaya ve bunları tatbika yetkilidir.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinde mer'iyete girer.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Başvekil	Devlet Vekili
A. Menderes	Devlet Vekili
C. Yardımcı	Adliye Vekili
Millî Müdafaa Vekili	O. Ş. Çiçekdağ
K. Yılmaz	Dahiliye Vekili
Hariciye Vekili	E. Menderes
F. Köprülü	Maliye Vekili
Maarif Vekili	H. Polatkan
R. S. Burçak	Nafia Vekili
İkt. ve Ticaret Vekili	K. Zeytinoğlu
F. Çelikbaş	Sih. ve İç. Mua. Vekili
Güm. ve İnh. Vekili	Dr. E. H. Üstündağ
E. Kalafat	Ziraat Vekili
Münakalât Vekili	N. Ökmen
Y. Üresin	Çalışma Vekili
	H. Erkmen
	İşletmeler Vekili
	S. Yırcalı

KUZEY ATLÂNTİK ANDLAŞMASINA TARAF DEVLETLER ARASINDA, KUVVETLERİNİN STATÜSÜNE DAİR SÖZLEŞME

4 Nisan 1949 da Vaşington'da imzalanan Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Devletler,

Taraflardan birinin kuvvetlerinin, anlaşma yoluyla, hizmet için diğer bir Tarafın ülkesine gönderilebileceğini nazarı itibara alarak;

Bu kuvvetlerin gönderilmesi hususundaki kararın ve gönderilme şartlarının, şartlar işbu Sözleşme ile tesbit edilmemiş bulundukça, ilgili Taraflar arasında ayrı anlaşmalara mevzu teşkil etmekte devam edeceklerini göz önünde bulundurarak;

Bu gibi kuvvetlerin diğer bir Tarafın ülkesinde buldukları sırada tâbi olacakları statüyü tâyin arzusu ile,

Aşağıdaki hükümler üzerinde mutabık kalmışlardır:

Madde — I.

1. İşbu Sözleşmedeki -

(a) «Kuvvet» tâbiri ile, bir Âkîd Tarafın resmî vazife ile diğer bir Âkîd Tarafın Kuzey Atlântik Andlaşması sahası içindeki ülkesinde bulunan kara, deniz veya hava silâhlı kuvvetlerine mensup personeli kasdolunur; şu kadar ki, muayyen şahısların, birliklerin veya teşkillerin işbu Sözleşme bakımından bir kuvvet yahut bir kuvvete dâhil sayılmıyacakları hususunda iki alâkalı Âkîd Taraf birbirleriyle anlaşabileceklerdir.

(b) «Sivil unsur» tâbiri ile, bir Âkîd Tarafın kuvvetlerine refakat eden ve bu Tarafın ordusu hizmetinde bulunan ve tâbiyetsiz, Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf olmıyan bir Devletin, veya ülkesinde kuvvetin vazifeli bulunduğu Devletin uyruğu olmıyan, yahut mûtaden o Devletin ülkesinde mukim bulunmıyan şahıslar kasdolunur.

(c) «Yakın» tâbiri ile, bir kuvvet veya sivil unsur mensubunun eşi veyahut nafakası kuvvet veya sivil unsur mensubuna ait çocuklar kasdolunur.

(d) «Gönderen Devlet» tâbiri ile, kuvvetin mensup bulunduğu Âkîd Taraf kasdolunur.

(e) «Kabul eden Devlet» tâbiri ile, kuvvetin veya sivil unsurun ister devamlı surette, ister geçici olarak, ülkesinde bulunduğu Âkîd Taraf kasdolunur.

(f) «Gönderen Devletin Askerî Makamları» tâbiri ile, bu Devletin kendi mevzuatına göre askerî kanunlarını, kuvvetleri ve sivil unsurları mensuplarına tatbik salâhiyetini haiz makamlar kasdolunur.

(g) «Kuzey Atlântik Konseyi» tâbiri ile, Kuzey Atlântik Andlaşmasının 9 ncu maddesi ile kurulmuş olan Konsey veya onun namına harekete yetkili her hangi bir tâli uzvu kasdolunur.

2. Bu Sözleşme, Âkîd Tarafların merkezî Makamlarına olduğu gibi, XX nci madde hükümlerine göre Sözleşmenin tatbik veya teşmil edileceği ülkelerin sınırları içinde, onların tâli siyasi teşekküllerine de tatbik olunacaktır. Şu şartla ki, tâli siyasi teşekküllere ait mallar, VIII nci madde anlamına göre, bir Âkîd Tarafa ait sayılmıyacaktır.

Madde — II.

Bir kuvvet ve bir sivil unsur ve bunların mensupları ile yakınları, kabul eden Devletin kanunlarına riayet edecekler ve o Devletin ülkesinde bu Sözleşmenin ruhuna uygun olmıyan hareketlerden ve hassaten her türlü siyasi faaliyetten çekineceklerdir. Gönderen Devletin makamları da bu maksatla gereken tedbirleri almakla mükelleftirler.

Madde — III.

1. Bu maddenin 2 nci fıkrasında tasrih edilen şartlar altında ve bir kuvvetin veya mensuplarının giriş ve çıkışları hakkında kabul eden Devlet tarafından konulmuş formalitelere ri-

ayet olunmak şartıyla, bir kuvvetin mensupları, kabul eden Devletin ülkesine girerken veya bu ülkeyi terkederken pasaport ve vize nizamâtından ve muhaceret servislerinin kontrolünden muaf tutulacaklardır. Bir kuvvet veya mensupları kezalik, kabul eden Devletin, yabancıların tescili ile murakabesine mütaallik nizamlarına tâbi olmayacaklardır, ancak, kabul eden devletin ülkesinde devamlı surette oturmaya veya ikametgâh tesisine hak kazanmış sayılmıyacaklardır.

2. Bir kuvvet mensuplarından istenilecek vesikalar yalnız şunlardan ibaret olup bu vesikalar istenildiğinde ibraz edilecektir :

(a) Hâmilinin adlarını, doğum tarihini, rütbesini, (mevcut ise) sicil numarasını ve servisini gösterir, gönderen devlet tarafından verilmiş fotoğraflı hüviyet varakası;

(b) Hâmilinin veya bir grup teşkil eden hâmillerinin kuvvet mensubu veya mensupları statüsünü haiz bulduklarını ve emredilen hareketi tevsikan, hem gönderen devletin resmî dilinde hem de Fransızca ve İngilizce yazılmış ve gönderen devletin veya Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtının yetkili bir makamı tarafından verilmiş olan ferdi veya müşterek hareket emri. Kabul eden devlet, yetkili temsilcisi tarafından imzalanmak suretiyle, hareket emrinin tasdikını talebedebilir.

3. Sivil unsur mensupları ve yakınların ellerindeki pasaportlar, hâmillerinin bu sıfatlarını gösterir kayıtları ihtiva edecektir.

4. Bir kuvvet veya sivil unsur mensubu, gönderen devletin hizmetinden çıkar ve yurduna iade edilmez ise, gönderen devletin makamları keyfiyeti derhal kabul eden devletin makamlarına ihbar ederek bu hususta lâzımgelen bilgileri vereceklerdir. Gönderen devletin makamları kezalik, müsaadesiz gayubetü 21 günü aşan her hangi bir mensubu kabul eden devlet makamlarına ihbar edeceklerdir.

5. Kabul eden devlet, bir kuvvet veya sivil unsur mensuplarından birinin ülkesinden çıkarılmasını talebeylediği ve yahut bir kuvvetin veya sivil unsurun eski bir mensubu veya bir mensubun yahut eski bir mensubun yakını hakkında sınırdışı etmek kararı aldığı takdirde, gönderen devlet makamları, bahis mevzuu şahsı kendi topraklarına kabul eylemek veya o şahsın kabul eden devlet ülkesi haricinde başka bir yere gönderilmesini sağlamakla mükellef olacaktır. Bu fıkra munhasıran kabul eden devletin uyruğu olmayan ve bu devletin ülkesine, bir kuvvetin veya sivil unsurun mensubu sıfatıyla yahut bir kuvvetle veya sivil unsura intisap maksadiyle girmiş bulunan şahıslar ile yakınları hakkında tatbik olunur.

Madde — IV.

(a) Kabul eden Devlet, gönderen Devlet veya onun tâli uzuvları tarafından bir kuvvet veya sivil unsur mensubuna verilmiş şoför veya askerî şoför ehliyetnamesini, hâmilini imihana veya harca tâbi tutmaksızın muteber sayacak; yahut

(b) Gönderen Devlet veya onun tâli uzuvları tarafından verilmiş şoför veya askerî şoför ehliyetnamesini hâmil her hangi bir kuvvet veya sivil unsur mensubuna, imtihana tâbi tutmaksızın kendi şoför ehliyetnamesini verecektir.

Madde — V.

1. Bir kuvvet mensupları normal olarak üniforma giyerler. Gönderen Devlet ile kabul eden Devlet Makamlarının bunun hilâfını derpiş eden bir Anlaşma yapmak hususundaki hakları mahfuz kalmak şartıyla, kabul eden Devletin kuvvetleri mensuplarının tâbi oldukları şartlar dairesinde sivil elbise giyebileceklerdir. Bir kuvvetin, usulüne uygun olarak kurulmuş birlikleri veya teşkilleri hududu geçerken üniforma giymiş olacaklardır.

2. Bir kuvvetin veya sivil unsurun hizmete mahsus nakil vasıtaları, kayıt numaralarına ilâveten milliyetlerini gösteren bir işaret taşıyacaklardır.

Madde — VI.

Kendi talimatnameleri cevaz vermek şartıyla, bir kuvvetin mensupları silâh bulundurabilir ve taşıyabilirler. Gönderen Devletin Makamları kabul eden Devletin bu hususla ilgili taleplerini hayırhahlıkla tetkik edeceklerdir.

Madde — VII.

1. İşbu maddenin hükümleri mahfuz kalmak şartıyla,

(a) Gönderen Devletin askerî Makamları, mevzuatlarının kendilerine bahsettiği cezai ve inzibati kaza salâhiyetini, kendi askerî kanunlarına tâbi bütün şahıslar hakkında kabul eden Devletin ülkesinde kullanmak hakkını haizdirler.

(b) Kabul eden Devlet makamları, kabul eden Devlet ülkesinde işlenen ve bu Devletin kanunlarına göre cezayı müstelzim olan suçlar dolayısıyla bir kuvvet veya sivil unsur mensupları ile yakınları üzerinde kaza salâhiyetini haiz olacaklardır.

2. (a) Gönderen Devletin askerî makamları, bu Devletin emniyetine taallük eden suçlar da dâhil olmak üzere, gönderen Devlet kanunlarına göre cezayı müstelzim olup ve fakat kabul eden Devlet kanunlarınca cezayı müstelzim olmıyan suçlar dolayısıyla, gönderen Devletin askerî kanunlarına tâbi şahıslar hakkında mutlak kaza salâhiyetini kullanmak hakkını haiz olacaklardır.

(b) Kabul eden Devlet Makamları, bu Devletin emniyetine taallük eden suçlar da dâhil olmak üzere, kendi kanunlarına göre cezayı müstelzim olup ve fakat gönderen Devletin kanunlarınca cezayı müstelzim olmıyan suçlar dolayısıyla bir kuvvet veya sivil unsur mensuplarıyla yakınları hakkında mutlak kaza salâhiyetini kullanmak hakkını haiz olacaklardır.

(c) İşbu fıkra ve bu maddenin 3 neü fıkrası bakımlarından ,bir Devletin emniyetine karşı işlenmiş suçlar şunlardır :

(i) Vatana hiyanet;

(ii) Sabotaj, casusluk yahut Devletin sırlarına veya onun savunmasıyla ilgili sırlara mütaallik her hangi bir kanunun ihlâli.

3. İki Tarafın kaza salâhiyetlerinin tedahülü hallerinde şu kaideler tatbik olunacaktır.

(a) Gönderen Devletin askerî Makamları, aşağıdaki hallerde, bir kuvvet veya sivil unsur mensubu hakkında kaza salâhiyetlerini rüçhaniyetle kullanmak hakkını haiz olacaklardır :

(i) Munhasıran gönderen Devletin malına veya emniyetine veya munhasıran bu Devlet kuvveti veya sivil unsuru mensubunun veya bir yakının şahsına veya malına karşı işlenen suçlar;

(ii) Resmî vazifenin ifası dolayısıyla bir fiil veya ihmalden mütevellit suçlar.

(b) Bunların haricindeki her hangi bir suçun işlenmesi halinde, kabul eden Devletin Makamları kaza salâhiyetlerini rüçhaniyetle kullanmak hakkını haiz olacaklardır.

(c) Rüçhaniyet hakkını haiz olan Devlet, kaza salâhiyetini kullanmamaya karar verecek olursa, diğer Devletin Makamlarını mümkün olan süratle keyfiyetten haberdar edecektir. Rüçhaniyet hakkını haiz olan Devletin Makamları, bu haktan feragât etmeleri hususunda diğer Devletin Makamlarınca yapılacak talebi, feragat keyfiyetine işbu Devletçe hususi bir ehemmiyet atfedilen hallerde, hayırhahlıkla tetkik edeceklerdir.

4. İşbu maddenin yukardaki hükümleri, gönderen Devletin askerî Makamlarına, kabul eden Devletin tebaası olan veya mütat ikametgâhları bu Devletin ülkesinde bulunan şahıslar hakkında kaza salâhiyetini kullanmak hakkını vermez, meğer ki bu şahıslar gönderen Devletin kuvvetine mensup olalar.

5. (a) Bir kuvvet veya sivil unsur mensupları ile yakınlarının, kabul eden Devletin ülkesinde tevkif ve yukardaki hükümler gereğince kaza salâhiyetini kullanacak Makama teslim edilmeleri hususunda, kabul eden Devletin Makamları ile gönderen Devletin Makamları birbirlerine yardım edeceklerdir.

(b) Kabul eden Devletin Makamları, bir kuvvet veya sivil unsurun her hangi bir mensubu-

nün veya bir yakınıni tevkiifinden, gönderen Devletin askerî Makamlarını derhal haberdar edeceklerdir.

(c) Kabul eden Devletin, hakkında kaza salâhiyetini kullanacağı bir kuvvet veya sivil unsur mensubu sanık, gönderen Devletin elinde bulunuyorsa, kabul eden Devlet cezai takibata başlayıncaya kadar bu sanığın muhafazasından gönderen Devlet mesul olacaktır.

6. (a) Suçla ilgili eşyanın zaptı ve indelhace teslimi de dâhil olmak üzere, suçlara mütalallik gerekli tahkikatın icrası ve delillerin toplanıp meydana çıkarılması hususlarında kabul eden Devletin Makamları ile gönderen Devletin Makamları birbirlerine yardım edeceklerdir. Mamafih, suçla ilgili eşyanın teslimi, teslim eden Makamca tesbit edilecek bir müddet zarfında iade olunması şartına bağlanabilir.

(b) Âkid Tarafların Makamları, kaza salâhiyetlerinin tedahülünü mucip olan dâvaların neticelerinden yekdiğerini haberdar edeceklerdir.

7. (a) Kabul eden Devletin kanunlarınca mümasil bir halde ölüm cezası verilmiyorsa, bu Devletin ülkesi üzerinde gönderen Devlet Makamları tarafından bir idam hükmü infaz olunmaz.

(b) Bu maddenin hükmüne tevfiikan gönderen Devletin Makamları tarafından kabul eden Devlet ülkesinde verilmiş bir hapis hükmünün infazına yardım edilmesi için gönderen Devlet Makamlarınca yapılacak talebi, kabul eden Devletin Makamları hayırhahlıkla tetkik edeceklerdir.

8. Bir sanık bu maddenin ahkâmına tevfiikan bir Âkid Tarafın Makamlarınca yargılanıp be-raet kararı almış yahut hüküm giyip cezasını çekmiş veya çekmekte veyahut affedilmiş ise, aynı ülkede aynı suçtan dolayı diğeri bir Âkid Tarafın Makamlarınca tekrar yargılanamaz. Bununla beraber bu fıkranın hiçbir hükmü, gönderen Devlet Askerî Makamlarının, kendi kuvvetlerinin diğeri bir Âkid Taraf Makamlarınca yargılanmış bulunan bir mensubunu, bu yargılanmaya mevzu olan suçu teşkil eden fiili veya ihmali neticesinde disiplin kaidelerinin ihmali dolayisiyle yargılamalarına mâni değildir.

9. Bir kuvvet yahut sivil unsur mensubu veya bir yakın, kabul eden Devlet kazasına tâbi olup da hakkında bu Devlet Makamlarınca takibat yapıldığı takdirde, şu haklara sahip olacaktır :

- (a) Süratle yargılanmak;
- (b) Duruşmadan önce, kendisine isnadolunan suç veya suçlardan haberdar edilmek;
- (c) Aleyhindeki şahitlerle yüzleştirilmek;
- (d) Lehindeki şahitleri, kabul eden Devlet kazasına tâbi iseler, ihzaren getirmek;
- (e) Kendi seçeceği avukat tarafından veya kabul eden Devletin mer'i usullerine tevfiikan adli müzaheret yoluyla tâyin edilecek bir müdafî tarafından müdafaa olunmak;
- (f) Lüzum görüyorsa, yanında ehliyetli bir tercüman bulundurmak;
- (g) Gönderen Devlet Hükümetinin bir temsilcisi ile temas etmek ve mahkeme usulleri cevaz verdiği takdirde, bu temsilciyi duruşma esnasında hazır bulundurmak.

10. (e) Bir kuvvetin usulüne göre kurulmuş askerî birlikleri veya teşkilleri kabul eden Devletle vâkı bir anlaşma neticesinde işgal ettikleri kamplarla tesisler veya binalarda âsayişi temin etmek hakkını haiz olacaklardır. İşbu kuvvete bağlı askerî inzıbat teşkilâtı, buralarda âsayiş ve emniyeti temin için lüzumlu bütün tedbirleri alabilir.

(b) Bahsi geçen yerler dışında askerî inzıbat teşkilâtı, ancak, kabul eden Devlet makamlarıyla yapılacak Anlaşmalar dairesinde ve bu makamlarla irtibat halinde, kuvvet mensupları arasında disiplin ve intizamın muhafazası bakımından lüzumlu olduğu nispette kullanılacaktır.

11. Her Âkid Taraf, ülkesi üzerinde bulunan diğeri Âkid Tarafalara ait tesislerle teçhizat, mal, evrak ve resmî malûmatın tam emniyetini ve hüsnü muhafazasını sağlayacak ve bu maksatla vaz' edilmiş kanunları ihlâl edecek şahısların teziyesi için lüzumlu gördüğü teşrii tedbirlere tevessül edecektir.

1. Aşağıdaki hallerde, Âkîd Taraflardan her biri, kendisine ait olup Kara, Deniz veya Hava Kuvvetleri tarafından kullanılan mallara ika edilen zarar ve hasardan dolayı diğer bir Âkîd Taraf-tan bütün tazminat taleplerinden feragat eder :

(i) Zarar ve hasar, diğer Âkîd Tarafın silâhlı kuvvetlerinin bir mensubu veya hizmetlisi tara-fından Kuzey Atlântik Andlaşması tatbikatı ile ilgili vazifelerinin ifası sırasında ika olunmuş ise ;

(ii) Zarar ve hasar, diğer Âkîd Tarafa ait olup onun silâhlı kuvvetleri tarafından kullanılan her hangi bir nakil vasıtası, gemi veya uçağın istimalinden mütevellit bulunuyorsa. Şu ka-dar ki, zarar ve hasarı iras eden nakil vasıtası, gemi veya uçağın Kuzey Atlântik Andlaşmasının tatbikatı ile ilgili olarak kullanılmakta olması, yahut bu şekilde kullanılmakta olan bir malın zarar ve hasara uğramış bulunması şarttır.

Bir Âkîd Tarafın diğer her hangi bir Âkîd Tarafa karşı, kurtarma ameliyesinden mütevellit tazminat taleplerinden, kurtarılan gemi veya hamule bir Âkîd Tarafın malı olması ve bu Devletin silâhlı kuvvetleri tarafından Kuzey Atlântik Andlaşmasının tatbikatı ile ilgili olarak kullanılmakta bulunması şartıyla, feragat edilecektir.

2. (a) Bir Âkîd Tarafın kendi ülkesindeki diğer mallarına 1 nci fıkrada tasrih olunduğu şekilde irae olunan zarar ve hasar halinde, ilgili Taraflar arasında hilâfına bir Anlaşma yapılmazsa, diğer Âkîd Tarafın sorumluluğu ve ödenecek tazminatın miktarı bu fıkranın (b) bendinin hüküm-lerine tevfiikan seçilecek tek bir hakem tarafından tâyin ve tesbit edilir. Hakem, aynı zamanda, işbu hâdiseden mütevellit mukabil tazminat taleplerini de karara bağlar.

(b) Yukarıdaki (a) bendinde zikri geçen hakemi, ilgili Âkîd Taraflar birbirleriyle anlaşarak kabul eden Devletin adliye hizmetlerinde yüksek bir memuriyet işgal eden veya etmiş bulunan va-tandaşları arasından seçeceklerdir. Âkîd Taraflar iki ay zarfında hâkem üzerinde anlaşamadıkları takdirde, her hangi biri, Kuzey Atlântik Teşkilâtı Nazır Vekilleri Konseyi Başkanına müracaatla, zikri geçen vasıfları haiz bir şahıs seçmesini talebedebilir.

(c) Hakem tarafından alınacak karar her iki Âkîd Taraf için katî ve bağlayıcı mahiyette ola-caktır.

(d) Hakem tarafından kararlaştırılacak tazminatın miktarı bu maddenin 5 nci fıkrasının (e), (i), (ii) ve (iii) bentlerinin hükümlerine göre tevzi olunacaktır.

(e) Hakeme verilecek ücret Âkîd Taraflar arasında Anlaşma yolu ile tesbit olunacak ve vazife-sinin ifasından mütevellit gerekli masraflarla birlikte mezkûr Taraflar beyninde mütesaviyen tak-sim edilerek ödenecektir.

(f) Bununla beraber, zarar ve hasar aşağıda gösterilen miktarlardan daha az ise, Âkîd Taraf-lardan her biri tazminat talebinden feragat edecektir :

Belçika	:	70 000	Belçika Frangı
Kanada	:	1 460	Dolâr
Danimarka	:	9 670	Kuron
Fransa	:	490 000	Fransız Frangı
İzlanda	:	22 800	Kuron
İtalya	:	850 000	Liret
Lüksemburg	:	70 000	Lüksemburg Frangı
Holânda	:	5 320	Filorin
Norveç	:	10 000	Kuron
Portekiz	:	40 250	Eskudo
İngiltere	:	500	Sterlin
A. B. D.	:	1 400	Dolar

Malları aynı hâdise neticesinde zarar ve hasara uğrıyan diğer her hangi bir Âkîd Taraf da yu-kardaki miktarları aşmayan tazminat taleplerinden feragat edecektir. Bu paraların kambiyo râyiçle-

ri arasında büyük tahavvüller husule gelirse, Âkıt Taraflar gerekli ayarlamalar üzerinde mutabık kalacaklardır.

3. Bu maddenin 1 nci ve 2 nci fıkraları bakımından, bir geminin bahis mevzuu olduğu hallerde, «bir Âkıt Tarafa ait» tâbiri, bu Âkıt Tarafça donatılmamış olarak kiralanmış veya donatılmamış olarak el konulmuş yahut harb ganimeti olarak zaptedilmiş olan gemilere de şâmdir. Lâkin riziko veya malî mesuliyetin işbu Âkıt Taraftan gayri bir şahsa terettübetmesi hali bundan müstesnadır.

4. Âkıt Taraflardan her biri, silâhlı kuvvetleri mensuplarından birinin resmî vazifesini ifası sırasında yaralanmasından veya ölümünden mütevellit olarak diğer bir Âkıt Tarafa karşı bütün tazminat taleplerinden feragat edecektir.

5. Mukavelelerden mütevellit ve bu maddenin 6 nci veya 7 nci fıkralarının şumulüne giren tazminat talepleri hariç olmak üzere, bir kuvvet veya sivil unsur mensubunun resmî vazifesini ifa sırasında vâkı her hangi bir fiil veya ihmalinden yahut bu kuvvet veya sivil unsurun hukukan mesuliyetini mucip olup kabul eden Devletin ülkesinde Âkıt Taraflardan gayri 3 ncü şahıslara hasar ve zarar iras eden diğer her hangi bir fiil, ihmal veya hâdiseden mütevellit tazminat talepleri, kabul eden Devletçe aşağıdaki hükümler dairesinde muameleye konulacaktır :

(a) Tazminat talepleri, kabul eden Devletin kendi silâhlı kuvvetlerinin faaliyetinden mütevellit tazminat taleplerine mütaallik kanun ve nizamlara tevfikan muameleye konulur, tetkik ve intaç edilir.

(b) Kabul eden Devlet, bu gibi tazminat taleplerini sulhen intaç edebilir. Üzerinde mutabık kalınan veya hüküm olunan meblâğ kabul eden Devletin parası ile ödenir.

(c) Gerek sulhen tesviye yoluyla veya kabul eden Devletin salâhiyetli mahkemesi tarafından verilen karar mucibince yapılmış bulunan böyle bir ödeme, gerek tazminat talebinin reddi hakkında salâhiyetli mahkemece verilecek karar Âkıt Taraflar için katî ve bağlayıcı mahiyette olacaktır.

(d) Kabul eden Devletçe ödenen her tazminata ait malûmat, gerekli tafsilâtı havi bir rapor ve aşağıdaki (e), (i), (ii) ve (iii) bentlerine tevfikan hazırlanmış bir tevzi teklifi ile birlikte, alâkadar gönderen Devletlere ulaştırılacaktır. İki ay zarfında cevap alınmadığı takdirde, taksim teklifi kabul edilmiş sayılacaktır.

(e) Bu maddenin 2 nci fıkrasına ve yukardaki bentlere tevfikan tazminat taleplerini karşılamak üzere sarf olunacak meblâğ Âkıt Taraflar arasında şu şekilde taksim edilecektir :

(i) Yalnız bir gönderen Devletin sorumlu olduğu hallerde, tesbit edilen veya hüküm olunan tazminat miktarının % 25 i kabul eden Devlet, % 75 i gönderen Devlet tarafından ödenecektir.

(ii) Zarar ve hasardan birden fazla Devletin sorumlu olduğu hallerde, tesbit edilen veya hüküm olunan tazminat miktarı aralarında mütesaviyen taksim olunacaktır. Bununla beraber, kabul eden Devlet sorumlu Devletlerden biri değilse, tazminata iştirak hissesi diğer gönderen Devletlerden her birinin hissesinin yarısı kadar olacaktır.

(iii) Zarar ve hasar Âkıt Devletlerin silâhlı kuvvetleri tarafından iras edilmiş olmakla beraber bu kuvvetlerden birine veya birkaçına katiyetle kabili izafe değilse, tesbit edilen veya hüküm olunan tazminat, ilgili Âkıt Taraflar arasında mütesaviyen taksim olunacaktır. Bununla beraber, kabul eden Devlet, silâhlı kuvvetleri zarar ve hasara sebebiyet veren Devletlerden biri değilse, tazminata iştirak hissesi ilgili gönderen Devletlerden her birinin hissesinin yarısı kadar olacaktır.

(iv) Her 6 ayda bir, tazminatının yüzde esası üzerinden taksimi kabul edilmiş her vaka ile ilgili olarak, mevzu bahis 6 aylık devre zarfında kabul eden Devlet tarafından yapılan tediyeleri gösterir bir cetvel hazırlanacak, hisselerinin ödenmesi talebiyle birlikte alâkâh gönderen Devletlere ulaştırılacaktır.

(f) Bu fıkranın (b) ve (e) bentleri hükümlerinin tatbiki bir Âkıt Tarafı ciddi surette müşkül bir duruma düşürecek olursa, bu Taraf, başka bir hal şekli bulmasını Kuzey Atlantik Konseyinden talep edebilir.

(g) Resmî vazifenin ifasından mütevellit ihtilâfların bahis mevzuu olduğu hallerde, bir kuvvet

veya sivil unsur mensubu hakkında kabul eden Devlet ülkesinde verilen hükümler icra yoluyla infaz olunamaz.

(h) İşbu maddenin 2 nci fıkrasının şümülüne giren tazminat taleplerine, işbu fıkranın (e) bendinin tatbik edildiği haller hariç olmak üzere, bu fıkranın hükümleri bir geminin seyrüseferinden veya işletilmesinden yahut bir hamulenin tahmil, nakil ve tahliyesinden mütevellit tazminat taleplerine tatbik olunamaz; meğer ki, bir şahsın ölümü veya yaralanması bahis mevzuu olsun ve işbu maddenin 4 ncu fıkrası kabili tatbik olmasın.

6. Bir kuvvet yahut sivil unsur mensuplarının kabul eden Devletin ülkesinde resmî vazife dışında vâkı zarar ve hasarı mucip fiil veya ihmallerinden mütevellit tazminat talepleri aşağıdaki şekilde muameleye konulacaktır:

(a) Kabul eden Devletin makamları, zarar gören şahsın hareket tarzı da dâhil olmak üzere, hâdise ile münasebattar bütün şartları nazarı itibara almak suretiyle tazminat talebini tetkik ederek talep sahibine verilecek tazminatı adalet ve hakkaniyete uygun olarak tesbit edecek ve bu hususta bir rapor hazırlıyacaklardır.

(b) Rapor, gönderen Devletin makamlarına tevdi olunacak, bu makamlar da, vakit geçirmeden, cemile olarak bir tazminat teklif edilip edilmeyeceğini, edilecekse miktarının ne olacağını kararlaştıracaklardır.

(c) Cemile olarak bir ödeme yapmak teklifinde bulunduğu ve bu teklif alâkadarlarca talep tazminatın tam karşılığı olarak kabul olunduğu takdirde, gönderen Devletin makamları teydiyi bizzat yapacak ve kabul eden Devlet makamlarını bu kararlarından ve ödedikleri meblâğın miktarından haberdar edeceklerdir.

(d) Talebi tamamen tatmin eden bir tazminat verilmedikçe veya böyle bir tazminat verilinceye kadar, bu fıkranın hiçbir hükmü, kabul eden Devlet mahkemelerinin bir kuvvet veya sivil unsur mensubu hakkında adli takibatta bulunmalarına mâni teşkil etmeyecektir.

7. Bir gönderen Devletin silâhlı kuvvetlerine ait her hangi bir nakil vasıtasının müsaadesiz kullanılmasından mütevellit tazminat talepleri hakkında bu maddenin 6 nci fıkrasına göre muamele ifa olunacaktır. Bir kuvvet veya sivil unsurun kanunen sorumlu olmaları hali bundan müstesnadır.

8. Bir kuvvet veya sivil unsur mensubunun zarar ve hasarı mucip fiil veya ihmâlinin resmî vazifenin ifası sırasında vukubulmuş olup olmadığı veya bir gönderen Devlete ait her hangi bir nakil vasıtasının müsaadesiz kullanılıp kullanılmadığı hususlarında ihtilâf çıktığı takdirde, mesele, bu maddenin 2 nci fıkrasının (b) bendi mucibince tâyin edilmiş bir hakeme havale olunacak ve hakemin mezkûr hususlar hakkında vereceği karar katî ve nihai olacaktır.

9. İşbu maddenin 5 nci fıkrasının (g) bendinde derpiş edilen haller hariç olmak üzere, gönderen Devlet, bir kuvvet veya sivil unsur mensubu için kabul eden Devlet mahkemelerinin hukuki kaza salâhiyetinden muafiyet talep edemez.

10. Âkîd Tarafları ilgilendiren tazminat taleplerinde, tahkikatın hakkaniyete uygun bir şekilde yapılması ve karara varılması için gereken delillerin toplanması hususunda gönderen Devletin makamları ile kabul eden Devletin makamları yekdiğeri ile iş birliği yapacaklardır.

Madde — IX.

1. Bir kuvvet veya sivil unsur mensupları ile bunların yakınları, şahsi istihlâkleri için lüzumlu malları ve muhtaç oldukları hizmetleri kabul eden Devletin vatandaşları ile aynı şartlar altında mahallinde mubayaa ve temin edebilirler.

2. Bir kuvvet veya sivil unsurun iagesi için mahallî kaynaklardan tedariki icabeden maddeler normal olarak kabul eden Devletin silâhlı kuvvetleri için bu gibi mevadî mubayaa eden makamlar tarafından satın alınacaktır. Bu gibi mubayaatın kabul eden Devletin ekonomisi üzerinde menfi her hangi bir tesir hâsıl etmesini önlemek için, bu Devletin yetkili makamları, indelhaee, satın alınması tahdit veya menedilecek maddeleri tesbit ve irae edeceklerdir.

3. Halen meriyette bulunan ve kabul eden ve gönderen Devletlerin yetkili temsilcileri arasında bundan böyle akdedilebilecek sözleşmeler ahkâmı mahfuz kalmak şartıyla, bir kuvvet veya sivil unsur için lüzumlu bina ve arsaların tedarikine ve bu hususla ilgili hizmet ve kolaylıkların teminine muktazı tertibatı almaktan yalnız kabul eden Devletin makamları sorumlu olacaktır. Bu Sözleşmelerle tertipler, imkânın müsaadesi nispetinde, kabul eden Devletin mümasil personelinin iskân ve ibatesine mütaallik nizamlara uygun olacaktır. Hilâfını derpiş eden sarih bir mukavele mevcut olmadıkça, binalarla arazinin işgal veya istimalinden ve istifade olunacak hizmetlerle kolaylıklardan doğan haklarla vecibeleri kabul eden Devletin kanunları tâyin edecektir.

4. Bir kuvvet veya sivil unsurun mahallî sivil el emeğine olan ihtiyaçları, kabul eden Devletin mümasil ihtiyaçlarının tâbi olduğu usullere göre, bu Devletin makamlarının yardımı ve mahallî iş bürolarının tavassutu ile karşılanacaktır. İş verme ve çalışma şartları, hassaten ücretlerle sair ek ödemeler ve işçiyi koruma şartları, kabul eden devletin kanunlarına tevfikân tesbit edilecektir. Bir kuvvet veya sivil unsur tarafından istihdam olunan bu gibi sivil işçiler, ne mak-satla olursa olsun, bir kuvvetin veya sivil unsurun mensubu telâkki edilmeyeceklerdir.

5. Bulduğu yerdeki hasta bakımı veya dış tedavi servisleri gayrikâfi olan bir kuvvetin veya sivil unsurun mensupları ile onların yakınları, kabul eden devletin mümasil personeli ile aynı şartlar altında, hastane tedavisi dâhil, tıbbi ihtimam ve dış bakımı görürler.

6. Bir kuvvet veya sivil unsur mensuplarına seyahat hususunda kolaylıklar gösterilmesi ve bi-let ücretlerinde tenzilât yapılması için vukubulacak talepler, kabul eden devlet tarafından en mü-sait şekilde tetkik olunacaktır. Bu gibi kolaylıklarla tenzilât, alâkadâr Hükümetler arasında ya-pılacak hususi anlaşmalara mevzu teşkil edecektir.

7. Âkîd Taraflar arasında yapılacak umumi veya hususi mahiyette her türlü malî anlaşmaların hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, bu maddenin 2 nci, 3 ncü, 4 ncü ve icabında 5 nci ve 6 nci fıkralarına tevfikân tedarik edilmiş eşya ile sağlanmış mesken ve hizmetlileri, kuvvetin ait oldu-ğu makamlar vakit geçirmeden mahallî para ile ödiyeceklerdir.

8. Bir kuvvet veya sivil unsur veya bunların mensupları ile yakınlar, işbu maddeye dayana-rak kabul eden devletin malî mevzuatına göre eşya mubayaatının ve hizmetlerin tâbi olduğu ver-gi ve resimler hususunda muafiyetten istifade edemezler.

Madde — X.

1. Kabul eden devlet ülkesinde her hangi bir verginin tarhi, mükellefin orada ikametgâh te-sis etmesine yahut durmasına bağlı bulunuyorsa, bir kuvvet veya sivil unsur mensubunun bu sı-fatla bu devlet ülkesinde geçirdiği müddetler vergi bakımından ikamet devresi telâkki edilmeye-cek ve ilgili şahıs ikametgâh veya mesken değiştirmiş sayılmıyacaktır. Bir kuvvet veya sivil un-sur mensuplarının bu sıfatları dolayısıyla gönderen devletten aldıkları maaş ve muhassetat veya kabul eden devlet ülkesinde mevcudiyeti sırf sahiplerinin muvakkaten orada bulunmasından ile-ri gelen bütün maddi menkul emvali her türlü mahallî vergilerden muafır.

2. Bu maddenin hiçbir hükmü, bir kuvvet veya sivil unsur mensubunun bu sıfatı ile ilgili faaliyeti dışında kabul eden Devlet ülkesinde girişeceği kâr getiren her hangi bir teşebbüsten vergi alınmasına mâni teşkil etmeyeceği gibi, mesken veya ikametgâhı kabul eden Devlet ülkesi dışında sayılsa bile, 1 nci fıkrada bahsi geçen maaş ve muhassetatı ile maddi menkul malları hariç olmak üzere, onun, mahallî kanunlara göre vergiye tâbi tutulmasına engel olamaz.

3. Bu maddenin hükümleri XI nci maddenin 12 nci fıkrasındaki tarifin mevzuu olan «resim»-lere tatbik olunmaz.

4. Bu madde bakımından, kabul eden Devletin vatandaşları «bir kuvvet mensubu» tâbirini-nin şimulüne girmeyecektir.

1. İşbu Sözleşmede mevcut, hilâfına sarîh hükümler mahfuz kalmak şartıyla, bir kuvvet veya sivil unsur mensupları ile onların yakınları, kabul eden Devletin gümrük makamlarınca tatbik edilen kanun ve nizamlara tâbi olacaklardır. Kabul eden Devletin gümrük makamları, hassaten, bu Devletin kanun ve nizamlarınca derpiş edilen umumi şartlar dairesinde, bir kuvvet veya sivil unsur mensupları ile onların yakınlarının üstlerini, eşyalarını ve nakil vasıtalarını aramak ve kanunlarla nizamata tevfikân müsaderelede bulunmak hakkını haizdirler.

2. (a) Bu Sözleşmenin ekinde gösterilen şekilde bir Triptik'in ibrazı üzerine, bir kuvvete veya sivil unsura ait zâtülhareke hizmete mahsus nakil vasıtalarının bilârüsüm muvakkaten ithaline ve tekrar ihracına müsaade edilir.

(b) Bu gibi nakil vasıtalarından zâtülhareke olmayanların muvakkaten ithali bu maddenin 4 ncü fıkrası, tekrar ihracı ise 8 ncü fıkrası hükümlerine tâbidir.

(c) Bir kuvvet veya sivil unsurun hizmete mahsus nakil vasıtaları, vasıtaların yollarda istimali ile ilgili vergilerden muaftır.

3. Resmî mühürle mühürlenmiş resmî evrak gümrük muayenesine tâbi değildir. Sıfatları ne olursa olsun, bu gibi evrakı nakleden kuryeler, III ncü maddenin 2 (b) bendinde zikir olunan «ferdi hareket emri» ni hâmil olacaklardır. Bu hareket emri, nakledilen mazrufların sayısını gösterecek ve bunların yalnız resmî evrakı ihtiva ettiklerini tevsik edecektir.

4. Bir kuvvet kendi teçhizatını ve munhasıran kendisinin ve kabul eden Devletçe müsaade edilen hallerde, sivil unsurla yakınların istimaline mahsus mâkul miktarlarda yiyecek, ikmal maddeleri ve sair eşyayı gümrük resminden muaf olarak ithal edebilir. Gümrük resminden muaf olarak bu surette ithalâtta bulunabilmesi için, giriş noktası gümrük dairesine, kararlaştırılacak gümrük vesikaları ile birlikte şekli, gönderen Devlet ile kabul eden Devlet arasında tesbit olunmuş ve gönderen Devletçe bu hususta salâhiyettar kılınan bir şahıs tarafından imzalanmış bir belgenin tevdi lâzımdır. Bu belgeleri imzaya yetkili şahsın tâyini, kabul eden Devletin gümrük makamlarına bildirilecek ve imzasının örneği ile kullanacağı mühürlerin nümuneleri de bu makama gönderilecektir.

5. Bir kuvvet veya sivil unsur mensubu, vazifeye başlamak üzere, veya yakınları kendisine mülâki olmak üzere, kabul eden Devlet ülkesine ilk gelişlerinde şahsi eşyaları ile ev eşyalarını hizmet müddeti için gümrük resminden muaf olarak ithal edebilirler.

6. Bir kuvvet veya sivil unsur mensupları, kendileriyle yakınlarının istimaline mahsus motörlü hususi nakil vasıtalarını gümrük resminden muaf olarak muvakkaten ithal edebilirler. Bu madde mucibince, hususi nakil vasıtalarına, bunların yollarda istimali ile ilgili vergilerden muafiyet tanınması mecburiyeti yoktur.

7. Munhasıran bir kuvvet ve onun sivil unsurunun istimali için yapılan ithalât ile işbu maddenin 5 ve 6 ncü fıkraları mucibince yapılan ithalât haricinde, bir kuvvetin makamları veya bir kuvvet yahut sivil unsur mensupları tarafından yapılan ithalâta işbu madde gereğince gümrük resminden muafiyet tanınmayacağı gibi bu ithalât diğer şartlardan da istisna edilmez.

8. Yukardaki 2 ncü fıkranın (b) bendi ile 4 ncü, 5 ncü veya 6 ncü fıkralar mucibince gümrük resminden muaf olarak ithal edilmiş bulunan eşya,

(a) Serbestçe tekrar ihraç edilebilir; şu şartla ki, eşya 4 ncü fıkra mucibince ithal edilmiş ise, gümrük dairesine aynı fıkraya tevfikân tanzim edilmiş bir belge tevdi edilecektir. Ancak, gümrük makamları, tekrar ihraç edilen eşyanın belgede gösterilen ve hakikaten 2 ncü fıkranın (b) bendi, 4 ncü, 5 ncü veya 6 ncü fıkralar mucibince ithal edilmiş eşya olup olmadığını tahkik edebilirler.

(b) Kabul eden Devlet ülkesinde ne satış, ne de hibe yoluyla ahara ferağ olunamaz. Bununla beraber, muayyen hâllerde, kabul eden Devletin alâkadar makamlarınca tesbit olunacak şartlar altında, (Meselâ gereken resim ve vergiler ödenmek ve dış ticaret ve kambiyo murakabesinin icaplarına tevfikân hareket olunmak suretiyle) böyle bir ferağ muamelesine müsaade olunabilir.

9. Kabul eden Devlet ülkesi dâhilinde satın alınan eşya, ancak bu Devletin yürürlükte bulunan nizamına tevfikân ihraç olunabilir.

10. Usulüne uygun olarak kurulmuş birlik veya teşkillerin hududu geçişleri için, usulü dairesinde önceden haberdar edilmek şartıyla, ilgili gümrük makamlarınca hususi kolaylıklar gösterilecektir.

11. Bir kuvvete veya onun sivil unsuruna ait hizmete mahsus nakil vasıtaları, uçaklar ve gemilerde kullanılacak yakıt, yağ ve makine yağlarının bilcümle vergi ve resimlerden muaf olarak teslim edilebilmesi için kabul eden Devlet tarafından hususi tertibat alınacaktır.

12. İşbu maddenin 1 ilâ 10 ncu fıkralarındaki:

«Rüşum» tâbiriyle, yapılmış hizmetlerin karşılığını teşkil eden tekâlif ve vergiler müstesna olmak üzere, icabı hale göre ithalât ve ihracat üzerinden alınan Gümrük resimleri ve bütün diğer resim ve vergiler kasit olunur.

«İthalât» tâbiri, mallar kabul eden Devletin ülkesinde yetiştirilmemiş, istihsal veya imal edilmiş olmak şartıyla, bunların gümrük antrepolarından çekilmesine veya devamlı surette bu antrepolarda muhafaza edilmesine de şâildir.

13. İşbu maddenin hükümleri yalnız, bahse konu malların kabul eden Devlet ülkesine ithalini ve oradan ihracını değil, aynı zamanda transit suretiyle bir Âkîd Tarafın ülkesinden geçmesi halini de derpiş eder. Bu itibarla işbu maddedeki «kabul eden Devlet» tâbiri, malların ülkesinden transit olarak geçtiği her hangi bir Âkîd Tarafa da şâmil olacaktır.

Madde — XII.

1. Kabul eden Devletin gümrük ve maliye makamları, bu Sözleşme ile derpiş olunan gümrük ve malî hususlardaki muafiyet ve imtiyazların bahşını, suiistimali önlemek üzere vaz'ına lüzum görecekleri hükümlere riayet olunmasına meşrut kılabilirler.

2. Mezûr makamlar, kabul eden Devlet ülkesinde yetiştirilmiş, istihsal veya imal edilmiş olup ihraç edilmedikleri takdirde verilmesi lâzım gelen vergi ve resimler ödenmeksizin veya bunların iadesi suretiyle ihraç edilmiş bulunan malların ithali halinde, bunlar hakkında işbu Sözleşmede derpiş edilen muafiyetleri tanımaktan imtina edebilirler. Gümrük antrepösunda mahfuz bulunmaları do'asıyla « ihraç edilmiş » sayılan mallar, antrepodan çekilmeleri halinde ithal edilmiş telâkki olunur.

Madde — XIII.

1. Kabul eden Devletin makamları ile gönderen Devlet makamları, gümrük ve maliye kanun ve nizamlarının ihlâlinden mütevellit suçlar hakkında tahkikat icrası ve delil toplanması hususlarında birbirlerine yardım edeceklerdir.

2. Kabul eden Devletin gümrük ve maliye makamlarınca veya onlar namına müsadere edilebilecek maddelerin bu makamlara teslimini teminen, bir kuvvetin makamları ellerinden gelen her yardımcı yapacaklardır.

3. Bir kuvvetin makamları, kuvvetin veya sivil unsurun mensupları ile onların yakınları tarafından tediyesi gereken vergi, resim ve para cezalarının ödenmesini teminen ellerinden gelen yardımcı yapacaklardır.

4. Bir kuvvet veya sivil unsur mensubuna değil de, bir kuvvete veya sivil unsura ait olan ve gümrük veya malî kanun ve nizamların ihlâline mütaallik bir suç dolayısıyla kabul eden Devlet makamları tarafından müsadere edilmiş bulunan hizmete mahsus nakil vasıtaları ve maddeler ilgili kuvvetin alâkadâr makamlarına teslim olunacaktır.

Madde — XIV.

1. Bir kuvvet, sivil unsur, bunların mensupları ve yakınları gönderen Devletin kambiyo nizamına tâbi kalacak ve aynı zamanda kabul eden Devletin nizamlarına uyacaklardır.

2. Gönderen ve kabul eden Devletlerin kambiyo makamları, bir kuvvete, bir sivil unsura veya mensuplarına ve yakınlarına tatbik edilmek üzere hususi nizamlar vaz'edebilirler.

Madde — XV.

1. Bu maddenin 2 nci fıkrasının hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Kuzey Atlântik Andlaşmasının tatbikını icabettirecek muhasematın tahaddüsü halinde işbu Sözleşme yürürlükte kalmakta devam edecektir. Şu kadar ki, VIII nci maddenin 2 nci ve 5 nci fıkralarının, tazminat taleplerine mütedair hükümleri harb hasar ve zararlarına şâmil olmayacak ve işbu Sözleşmedeki hükümler, betahsis III ncü ve VII nci maddeler, alâkadar Âkîd Taraflarca derhal yeniden gözden geçirilecektir. Mezkûr Âkîd Taraflar, Sözleşmenin tatbikı bakımından şayanı arzu bulacakları tadilleri yekdiğeriyle anlaşarak iera edebilirler.

2. Yukarda tarif edildiği veçhile, muhasemat halinde, Âkîd Taraflardan her biri, diğeri Âkîd Taraflara 60 gün evvelinden ihbarda bulunmak suretiyle, işbu Sözleşmenin her hangi bir hükmünün tatbikını kendi bakımından talik etmek hakkını haizdir. Bu hak kullanıldığında, Âkîd Taraflar, tatbikı talik edilen hükümlerin yerini alacak münasip hükümleri kararlaştırmak üzere derhal birbirleriyle istişarelerde bulunacaklardır.

Madde — XVI.

Âkîd Taraflar arasında işbu Sözleşmenin tefsir veya tatbikından çıkabilecek bütün ihtilâflar hariçî kaza merciine başvurulmadan, müzakere yoluyla alâkadarlar beyninde hal olunacaktır. Sözleşmede hilâfına sarîh bir hüküm mevcut olmadıkça, doğrudan doğruya müzakere yoluyla hal olunamayan ihtilâflar Kuzey Atlântik Konseyine havale olunacaktır.

Madde — XVII.

Âkîd Taraflardan her hangi biri, her zaman, bu Sözleşmenin her hangi bir maddesinin tadilini talep edebilir. Böyle bir talep Kuzey Atlantik Konseyine yapılacaktır.

Madde — XVIII.

1. İşbu Sözleşme tasdik edilecek ve tasdiknameler mümkün olan süratle Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine tevdi olunacaktır. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, her mümzi Devleti tasdiknamelerin tevdi tarihlerinden haberdar edecektir.

2. Dört mümzi Devletin tasdiknamelerini tevdi ettikleri tarihten 30 gün sonra işbu Sözleşme, bu devletler arasında yürürlüğe girecektir. Diğeri her bir mümzi Devlet için Sözleşme, bu Devletin tasdiknamesini tevdiinden 30 gün sonra meriyete girecektir.

3. Yürürlüğe girdikten sonra, işbu Sözleşme, Kuzey Atlantik Konseyi tarafından tasvip olunmak ve Konseyce tesbit edilecek şartlara uymak kaydıyla, Kuzey Atlantik Andlaşmasına katılan her hangi bir Devletin iltihakına açık bulunacaktır. İltihak, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine bir iltihak belgesi tevdi edilmek suretiyle vukubulacak, Amerika Birleşik Devletleri de her mümzi ve iltihak etmiş Devleti, işbu belgenin tevdi tarihinden haberdar edecektir. İltihak belgesini tevdi eden Devletler için Sözleşme, tevdiin vukubulduğu tarihten 30 gün sonra yürürlüğe girecektir.

Madde — XIX.

1. İşbu Sözleşme, yürürlüğe girdiği tarihin üzerinden dört yıl geçtikten sonra, her hangi bir Âkîd Tarafça fesih olunabilir.

2. Sözleşmenin her hangi bir Âkîd Tarafça feshi, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine bu Tarafça yazılı bir tebliğde bulunulmak suretiyle vukubulur. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti

meti, her fesih tebliğini, tebellüğ tarihi ile birlikte diğer Âkîd Taraflara bildirecektir.

3. Fesih, bu husustaki tebliğin Amerika Birleşik Devletleri Hükümetince tebellüğ edildiği tarihten bir sene sonra hüküm ifade edecektir. Bu bir yıllık müddetin hitamında Sözleşme, fesheden Taraf için yürürlükten çıkacak, fakat diğer Âkîd Taraflar için mer'i kalmakta devam edecektir.

Madde — XX.

1. Bu maddenin 2 nci ve 3 ncü fıkralarının hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, işbu Sözleşme ancak Âkîd Taraların anavatan ülkelerine tatbik olunacaktır.

2. Bununla beraber, her hangi bir devlet, tasdiknamesini yahut iltihak belgesini tevdi ettiği tarihte veya bilâhara, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine yapacağı tebligat ile (tebliği yapan devletçe lüzumlu telâkki edildiği takdirde, onun alâkadar gönderen devletlerle ayrı ayrı özel anlaşmalar akdetmek hakkı mahfuz kalmak şartıyla) işbu Sözleşmenin, Atlântik Andlaşması bölgesi içinde bulunup milletlerarası münasebetlerinden kendi mesul olduğu ülkelerin cümlesine veya her hangi birine şâmil olacağını beyan edebilir. Bu takdirde işbu Sözleşme, tebligatın Amerika Birleşik Devletleri Hükümetince tebellüğünden 30 gün sonra yahut icabında, özel anlaşmaların akdi veya Sözleşmenin, XVIII nci maddede tarif edildiği veçhile yürürlüğe girmesi tarihlerinden hangisi geç ise o tarihten 30 gün sonra mer'iyete girmek üzere, tebligatta mezkûr ülke veya ülkelere şâmil bulunacaktır.

3. Bu maddenin 2 nci fıkrasına tevfikân, Sözleşmenin, milletlerarası münasebetlerinden mesul bulunduğu her hangi bir ülkeye şâmil olacağını bildirmiş olan bir devlet, XIX ncü maddenin hükümleri dairesinde Sözleşmeyi ayrıca yalnız bu ülke bakımından da feshedebilir.

Keyfiyeti tasdikân, aşağıda imzaları bulunan murahhaslar işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

1951 yılı Haziranının on dokuzuncu günü, Londra'da, her ikisi de aynı derecede muteber olmak üzere, İngiliz ve Fransız dillerinde ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arşivine tevdi olunacak tek nüsha halinde tanzim olunmuştur. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, imzalayan ve iltihak eden bütün devletlere Sözleşmenin tasdikli nüshalarını tevdi edecektir.

Belçika Kırallığı için :

Obert de Theusies

Kanada için :

L. D. Wilgess

Danimarka Kırallığı için :

Steensen. Leth

Fransa için :

Herve Alphan

İzlanda için :

Gunulauger Petursson

İtalya için :

A. Rossi - Longhi

Lüksembur Büyük Dukalığı için :

A. Classen

Holanda Kırallığı için :

A. W. L. Tjard Van Starckenborgh - Stachouwer

Norveç Krallığı için :

Dag Bryn

Portekiz için : R. Ennes Ulrich

İşbu Sözleşme yalnız Avrupa Kıtasındaki Portekiz Arazisinde kabili tatbik olup mücavir adalara ve denizasıırı eyaletlere şâmil değildir.

Büyük Britanya Birleşik Kırallığı ve Kuzey

İrlanda için :

Herbert Morrisson

Amerika Birleşik Devletleri için :

Charles M. Spofford.

Ek

Memleket

Vekâlet veya Servis
Triptik (*)

..... den ya kadar muteberdir.

Aşağıda mezkûr hizmete mahsus nakil vasıtasının ye muvakkat ithali için:

Tip :

Kayıt numarası :

Motör numarası :

Yedek lâstikler

Sabit muhabere teçhizatı :

Triptik hâmilin isim ve imzası

Verildiği tarih :

emriyle

Muvakkat giriş ve çıkışlar

Liman veya Gümrük
Dairesinin adı :

Tarih

Gümrük memurunun imza ve
mühürü

Çıkış :

Giriş :

Çıkış :

Giriş :

Çıkış :

Giriş :

Çıkış :

Giriş :

(*) Bu vesika, gönderen Devletin lisansı ile birlikte Fransızca ve İngilizce yazılmalıdır.

KUZHEY ATLÂNTİK ANDLAŞMASINA TARAF DEVLETLER ARASINDA, KUVVETLERİNİN
STATÜSÜNE MÜTEDAİR SÖZLEŞME

Mutabık kalınan zabıt

Kuzey Atlântik Konzeyi Nazır Yardımcıları,

Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Devletler arasında, Kuvvetlerinin Statüsüne mütaallik olarak 19 Haziran 1951 tarihinde Londra'da imzalanan Sözleşme gereğince bâzı vazifelerin Nazır Muavinleri Konseyinin Başkanına tevdi edilmiş olduğunu;

Ve Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtının yeniden teşkilâtlandırılması neticesinde Nazır Muavinleri Konseyi Başkanlığının 4 Nisan 1952 de lâğvedileceğini nazarı itibara alarak;

Bahsi geçen vazifelerin bu tarihten itibaren Teşkilâtın Genel Sekreteri, onun gaybubetinde Vekili veya Kuzey Atlântik Konseyinin kararlaştıracağı diğeri bir şahıs tarafından ifa olunacağını Hükümetleri namına kabul eylerler.

1952 senesi Nisan ayının 4 ncü günü tanzim olunmuştur.

Belçika için :

Andre de Staercke

Kanada için :

L. D. Wilgress

Danimarka için :

Steensen - Leth

Fransa için :

Herve Alphan

İzlanda için :

Gunnlaugur Petursson

İtalya için :

A. Rossi - Longhi

Lüksemburg için :

A. Clasen

Holânda için :

A. R. Tammenoms Bakker

Norveç için :

Dag Bryn

Portekiz için

R. Ennes Ulrich

Birleşik Krallık için :

F. R. Hoyer Millar

Amerika Birleşik Devletleri için :

Charles M. Spofford.

Kuzey Atlântik Konseyi

Nato hizmete özel

C-M (52) 63 (katı)

25 Ağustos 1952

*Türkiye ve Yunanistan'ın «Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Devletler Arasında, Kuvvetleri-
nin Statüsüne Dair Sözleşmeye» iltihakları hakkında karar*

*(Konseyin 20 Ağustos 1952 tarihli toplantısında kabul olunmuştur. «C-R (52) 18 remizli vesika-
nın II nci maddesi»)*

Kuzey Atlântik Konseyi :

Türkiye ve Yunanistan'ın Kuzey Atlântik Andlaşmasına katılmış olmalarını göz önünde tu-
tarak,

19 Haziran 1951 tarihinde Londra'da imzalanan, «Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Dev-
letler Arasında, Kuvvetlerinin Statüsüne Dair Sözleşme» nin XVIII nci maddesi ahkâmını na-
zarı itibara alarak;

«Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Devletler arasında, Kuvvetlerinin Statüsüne Dair Sö-

leşme» yürürlüğe girince, Türkiye ve Yunanistan Hükümetlerini mezkûr Sözleşmeye katılmaya davet eder, ve

Sözleşmenin VIII nci maddesinin 2 (f) fıkrasına tevfikân, Sözleşmeye katılacak Tarafların, iltihak vesâikına tevdi ederlerken, mezkûr hükümde derpiş olunan zarar ve hasar :

Yunanistan için : 21 000 000 Drahmiyi
Türkiye için : 3 900 M. Lirasını

aşmadığı takdirde, tazminat taleplerinden feragat etmeyi kabul eylemelerini tavsiye eder.

KUZEY ATLÂNTİK ANDLAŞMASI TEŞKİLÂTININ, MİLLÎ TEMSİLCİLERİN VE MİLLET- LERARASI PERSONELİN STATÜLERİ HAKKINDA SÖZLEŞME

İşbu Sözleşmeyi imzalayan devletler,

Vazifelerini ifa edebilmeleri ve gayelerine erişebilmeleri için, Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtının, onun Milletlerarası personelinin ve teşkilâtın toplantılarına iştirak eden üye devletler temsilcilerinin aşağıda tesbit edilen statüyü haiz olmaları gerektiğini göz önünde tutarak,

Şu hususlarda mutabık kalmışlardır :

Kısım - I.

Umumi

Madde — 1.

İşbu Sözleşmedeki :

- «Teşkilât» tâbiriyle, Konseyden ve onun tâli organlarından mürekkep Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtı;
- «Konsey» tâbiriyle, Kuzey Atlântik Andlaşmasının 9 ncu maddesiyle tesis edilmiş olan Konsey ile Nâzır Yardımcıları Konseyi;
- «Tâli organlar» tâbiriyle, ikinci madde mucibince işbu Sözleşmenin şümulüne girmiyenleri hariç olmak üzere, Konsey tarafından kurulmuş olan veya Konseyin emri altında bulunan her türlü organ, komite veya servis;
- «Nâzır Yardımcıları Konseyi Başkanı» tâbiriyle, onun yokluğunda yerine geçen Başkan Yardımcısı kasdolunur.

Madde — 2.

Konsey başka suretle kararlaştırmadıkça, işbu Sözleşme ne Kuzey Atlântik Andlaşması ahkâmına göre kurulmuş olan Askerî Karargâhlara ne de diğer Askerî organlara tatbik olunur.

Madde — 3.

Adaletin lâyikiyle tevziini teshil, polis nizamatına riayeti temin ve işbu Sözleşmede derpiş olunan muafiyet ve imtiyazlarla ilgili her hangi bir suiistimalin vukuunu menî için, Teşkilât ile üye Devletler daimî surette iş birliği yapacaklardır. Üye Devletlerin birinde, işbu Sözleşme ile bahşolunan her hangi bir imtiyaz veya muafiyetin kötüye kullanıldığı zannı hâsıl olduğu takdirde, bunun gerçekten vâkı olup olmadığını tesbit, vâkı olmuş ise tekerrür etmemesini temin için, ilgili Devlet veya Devletler ile Teşkilât arasında istişareler yapılacaktır. Yukardaki ahkâma,

veya Sözleşmenin diğer hükümlerine rağmen, bir üye Devlet, her hangi bir şahsın, ikamet hususunda kendisine işbu Sözleşme ile tanılan imtiyazı veya diğer her türlü imtiyaz veya muafiyeti kötüye kullandığına kanaat getirirse, o şahsın topraklarını terketmesini talep edebilir.

Kısım - II.

Teşkilât

Madde — 4.

Teşkilât hükmi şahsiyeti haiz olacak; mukavele akdine, menkul ve gayrimenkul mal iktisap ve tasarrufuna ve mahkemelerde dâva açmaya yetkili bulunacaktır.

Madde — 5.

Teşkilât namına hareket eden Nazır Yardımcıları Konseyi Başkanının muafiyetten sarahaten feragat eylemesi hali müstesna, Teşkilât ile onun her hangi bir yerde ve her hangi bir şahıs elinde bulunan mal ve paraları kazai muafiyeti haizdir. Bununla beraber, muafiyetten feragatin, mallar hakkında el koyma veya icra tedbirleri alınmasına şümülü olmayacaktır.

Madde — 6.

Teşkilâtın binaları masuniyeti haizdir. Nerede olursa olsun ve kimin elinde bulunursa bulunsun, Teşkilâtın mal ve parası arama, istimval, el koyma, istimlâk veya diğer her hangi bir müdahale şeklinden muaftır.

Madde — 7.

Teşkilâtın dosyaları ile Teşkilâta ait olan veya onun elinde bulunan bütün vesaik, nerede bulunursa bulunsun, masuniyeti haizdir.

Madde — 8.

1. Teşkilât, hiçbir malî kontrol, nizam veya moratoryum ile tahdit edilmeksizin,
 - a) Elinde her çeşit döviz bulundurabilir ve her çeşit para üzerinden hesap tutabilir.
 - b) Paralarını serbestçe bir memleketten diğerine veya aynı memleket dâhilinde bir yerden diğer yere nakil ve elindeki dövizleri, halin icabına göre, alım veya satım için en müsait resmî kambiyo rayici üzerinden diğer her hangi bir dövize tahvil edebilir.
2. Teşkilât, yukardaki birinci fıkrada zikredilen hakkını istimal ederken, her hangi bir üye Devlet tarafından yapılacak teklifleri lâyikeyle nazarı itibara alacak ve imkânın müsaadesi nispetinde tatbik mevkiine koyacaktır.

Madde — 9.

Teşkilâtın kendisi, paraları, geliri ve diğer malları :

- a) Bütün vasitasız vergilerden muaftır. Bununla beraber, Teşkilât âmme hizmetlerine ait mükellefiyetlerden başka bir şey olmayın resimler ile vergilerden muaf tutulmayı talep edemeyecektir.
- b) Teşkilât tarafından resmen istimal edilmek üzere ithal veya ihraç edilecek maddeler gümrük resminden ve miktar tahditlerinden muaftır. Bununla beraber, bu muafiyetlere dayanılarak ithal edilmiş eşyalar, ithal edildikleri memleket dâhilinde hibe veya satış yoluyla âhara devredi-

lemez. Meğer ki satış veya hibe o memleketin Hükümetince tasvibedilen şartlar altında vukubulsun.

c) Teşkilâta ait neşriyat, bütün gümrük resimlerinden ithalât ve ihracatın tâbi olduğu miktar tahditlerinden muaftır.

Madde — 10.

Teşkilât, esas itibariyle, menkul malların satışı üzerinden alınan ve satış fiyatına dâhil bulunan İstihlâk Resmî ile gayrimenkul satışlarının tâbi olduğu Ferağ Vergisinden muafiyet talep edemez. Bununla beraber, resmen kullanılmak üzere bu çeşit vergilere tâbi önemli mallar satın alındığı takdirde, Üye Devletler, imkân buldukça, bahse konu resim veya verginin affı veya iadesi için gerekli idari tedbirleri alacaklardır.

Madde — 11.

1. Teşkilâtın resmî muhaberatı ile sair resmî müraselâtı sansüre tâbi tutulamaz.

2. Teşkilât, şifre kullanmak, kuriye ile veya mühürlenmiş valizler içinde posta gönderip posta almak hakkını haizdir. Teşkilâtın kuryeleri ile mühürlü valizleri ayrıca diplomatik kuriye ve diplomatik valiz imtiyaz ve intiyazlarını haizdirler.

3. Bu maddenin muhteviyatı, bir Üye Devlet ile Teşkilât namına hareket eden Konseyin, aralarında anlaşma yolu ile taayyün edecek uygun emniyet tedbirlerinin alınmalarına mâni teşkil etmez.

Kısım - III.

Üye Devletlerin Temsilcileri

Madde — 12.

Bir üye Devlet tarafından başka bir üye Devletin ülkesindeki Teşkilât nezdine daimî baştemsilci tâyin olunan her şahıs ile onun resmî personelini teşkil edip bu ülkede ikamet eden ve bir taraftan kendilerini tâyin eden Devlet ile Teşkilât, diğer taraftan Teşkilât ile ülkesinde ikamet edecekleri Devlet arasında mutabık kalınacak şalışlar, diplomatik temsilcilere ve onların muadil derecelerdeki resmî personellerine tanılan imtiyaz ve muafiyetlerden faydalanırlar.

Madde — 13.

1. Bir üye devletin, Konsey veya Konseyin bir tâli organı nezdinde bulunup da 12 nci maddenin şumulüne girmiyen her temsilcisi vazifeyle başka bir üye Devletin ülkesinde bulunduğu müddetçe aşağıdaki imtiyazlarla muafiyetlerden istifade eder :

a) Tevkif ve hapsedilme hususlarında muadil derecedeki diplomatik personele bahiş olunan muafiyet;

b) Resmî sıfatla vâkı yazılı ve sözlü beyanat ve fiiller bakımından adlî tatbikattan masuniyet;

c) Bütün evrak ve vesaikın dokunulmazlığı;

d) Şifre kullanmak, kuriye ile veya mühürlü valizler içinde evrak veya muhaberat gönderip almak hakkı;

e) Muhaceret tahditleri, yabancıların tesciline mütaallik her ütrlü formaliteler ve millî hizmetler hususundaki mükellefiyetler hakkında muadil derecedeki diplomatik personele tanılan muafiyetlerden eşi ile beraber faydalanmak;

f) Para ve kambiyo nizamâtı hususunda muadil derecedeki diplomatik personele tanılan kolaylıklardan (faydalanmak);

g) Zatî eşyası hususunda, muadil derecedeki diplomatik personele tanınan muafiyetlerle kolaylıklardan faydalanmak;

h) Vazifeye başlamak üzere ilk defa olarak ilgili memlekete muvasalatta ev ve zatî eşyasını gümrük resminden muaf olarak ithal, vazifenin hitamında yine resimden muaf olarak ihraç etmek hakkı. Her iki halde de bu hakkın istimali, hakkın kullanıldığı memleketin Hükümetince lüzumlu mütalâa olunacak şartlara tâbidir.

i) Şahsi istimali için hususi motörlü vasıtasını gümrük resminden muaf olarak muvakkaten ithâl ve bilâhara yine resimden muaf olarak ihraç etmek hakkı. Her iki halde de bu hakkın istimali ilgili memleketin Hükümetince lüzumlu mütalâa olunacak şartlara tâbidir.

2. İkamet şartına bağlı vergi mükellefiyetinde, bu maddenin şumulüne giren bir temsilcinin başka bir üye Devletin topraklarında vazifeli olarak geçireceği müddet, ikâmet müddeti sayılmıyacaktır. Bilhassa temsilcinin vazifeli bulunduğu müddetlere ait maaşları ile muhassasatı vergiden muaf olacaktır.

3. Bu maddede geçen, «Temsilci» tâbiri Delegasyonların bütün temsilcilerine, müşavirlerine ve teknik mütehassıslarına şâmidir. Her üye Devlet, ilgili diğer üye Devletlere, istedikleri takdirde, bu maddenin şumulüne giren temsilcilerinin isimlerini ve bunların üye Devletlerin topraklarındaki ikametlerinin muhtemel sürelerini bildirecektir.

Madde — 14.

Bir üye Devlet temsilcisinin refaketinde bulunup da 12 nci veya 13 ncü maddelerin şumulüne girmiyen, sekreterlik resmî personeli, vazifeye başka bir üye Devletin topraklarında bulunduğu müddetçe 13 ncü maddenin 1 (b), (c), (e), (f), (h) ve (i) fıkralarıyla ikinci fıkrasında münderiç imtiyaz ve muafiyetlerden istifade eder.

Madde — 15.

İşbu imtiyazlarla muafiyetler üye Devletler temsilcileriyle onların personellerine, şahsi istifadeleri için değil, fakat Kuzey Atlântik Andlaşması ile ilgili vazifelerini serbestçe ifa edebilmelerini teminen, tanınmıştır. Binaenaleyh, adaletin tecellisine engel olacağını ve ihdasındaki gayeyi haleldar etmeksizin kaldırılmasının mümkün olacağına kani bulunduğu hallerde, temsilcilerin ve onların personellerinin masuniyetlerinden feragat etmek, bir üye Devlet için yalnız bir hak değil fakat aynı zamanda bir vecibedir.

Madde — 16.

Yukardaki 12 nci ilâ 14 ncü maddelerin hükümleri, her hangi bir Devleti, bu maddelerde deriş edileş imtiyaz ve muafiyetlerden her hangi birini kendi vatandaşlarına, temsilcilerinden birine veya bu temsilcinin maiyetindeki resmî personelin bir mensubuna kâşşetmeye icbar etmez.

Kısım - IV.

Teşkilât namına vazife gören milletlerarası personel ve mütehassıslar

Madde — 17.

18 ilâ 20 nci maddeler ahkâmının Teşkilâtındaki memur kategorilerinden hangileri hakkında tatbik olunacağı, Nazır Yardımcıları Konseyi Başkanı ile alâkalı üye Devletlerden her biri arasında kararlaştırılacaktır. Nazır Yardımcıları Konseyi Başkanı bu kategorilere dâhil memurların isimlerini Üye Devletlere bildirecektir.

Madde — 18.

17 nci madde gereğince kararlaştırılmış bulunan Teşkilât memurları :

a) Resmî sıfatları ile ve salâhiyetleri hududu içinde vâkı yazılı ve sözlü beyanat ve fiilleri bakımından adlî takibattan masun olacaklardır.

b) Muhaceret tahditleri ve yabancıların tescil formalitelerinde muadil derecedeki diplomatik personele bahşedilen muafiyetlerden, eşleri ve nezdlerinde mukim olup nafakaları kendilerine terettübeden yakın aile efradı ile birlikte aynen faydalanacaklardır;

c) Para ve Kambiyo tahditleri bakımından, muadil derecedeki diplomatik personele tanılan kolaylıklardan aynen faydalanacaklardır.

d) Milletlerarası buhranlarda, yurda iade edilmek hususunda muadil derecedeki diplomatik personele gösterilen kolaylıklardan, eşleri ile nezdlerinde mukim olup nafakaları kendilerine terettüp eden yakın aile efradı ile birlikte aynen faydalanırlar.

e) Vazifeye başlamak üzere ilk defa olarak ilgili memlekete muvasalâtlarında ev eşyaları ile zâti eşyalarını Gümrük Resminden muaf olarak ithal etmek ve vazifenin hitamında onları resimden muaf olarak ihraç etmek hakkını haiz olacaklardır. Her iki halde de, bu hakkın istimali, hakkın kullanıldığı memleketin Hükümetince lüzumlu görülecek şartlara tâbidir.

f) Şahsi istimalleri için hususi motörlü vasıtalarını Gümrük Resminden muaf olarak muvakkaten ithal ve bilâhara resimden muaf olarak ihraç eylemek hakkını haizdirler. Her iki halde de, bu hakkın istimali, ilgili memleketin Hükümetince lüzumlu görülecek şartlara tâbidir.

Madde — 19.

17 nci maddede derpiş olunan Teşkilât memurlarına, vazifeleri dolayısıyla Teşkilâtça ödenecek ücretler ile muhassasat vergiden muafıdır. Bununla beraber, bir üye Devlet, Teşkilât namına hareket eden Konseyle, Teşkilâtın Milletlerarası kadrosunda çalışacak tebeasını (isterse, mütaden topraklarında oturmıyanları hariç tutmak suretiyle) tavzif ve tâyin edeceğine ve bunların ücretleri ile muhassasatını kendi tesbit edeceği bir barem üzerinden kendi parasıyla ödeyeceğine dair bir Anlaşma yapabilir. Ödenecek ücretlerle muhassasat üzerinden ancak ilgili üye Devlet vergi alabilir; diğerleri alamaz. Bir üye Devlet böyle bir Anlaşma yapar da, bu Anlaşma bilâhara tadil olunur yahut sona erdirilirse, üye Devletler, tebaalarına ödenen ücretlerle muhassasatı bu maddenin birinci cümlesine tevfikan vergiden muaf tutmakla bağlı kalmazlar.

Madde — 20.

Teşkilâtın İcra Sekreterine, Kuzey Atlântik Savunma İstihsal Koordinatörüne ve Nazır Yardımcıları Konseyi Başkanı ile üye Devletler hükümetleri arasında müştereken kararlaştırılacak mümasil derecedeki diğer daimî memurlara, 18 nci ve 19 ncu maddelerde tasrih olunan muafiyetlerle imtiyazlara ilâveten, muadil derecedeki diplomatik personele tanılan imtiyazlarla muafiyetler bahşolunacaktır.

Madde — 21.

1. Teşkilâtça görevlendirilmiş (18 nci ilâ 20 nci maddelerle istihdaf edilen memurlardan gayrı) mütehassıslar, vazife ile bir üye Devletin ülkesinde buldukları esnada, vazifelerini lâ-yikiyle ifa etmeleri için, aşağıdaki imtiyazlarla muafiyetlerden faydalanırlar.

a) Şahsan tevkif ve hapsedilmeleri ve zatî eşyalarının müsaderesi bakımlarından masuniyet;

b) Teşkilâta ait resmî vezaifin ifası sırasında vâkı yazılı ve sözlü beyanat ve fiilleri bakımından adlî takibattan masuniyet;

c) Para ve Kambiyo Tahdidatı ile zatî eşyası hususunda yabancı Hükümetlerin muvakkat resmî vazifelerle görevlendirilmiş memurlarına gösterilen kolaylıklardan aynen faydalanmak;

d) Teşkilâtça verilmiş vazifelere ait bütün evrak ve vesaikın dokunulmazlığı.

2. Nazır Yardımcıları Konseyi Başkanı, bu maddenin şumulüne giren bütün mütehasısların isimlerini ilgili üye Devletlere bildirecektir.

Madde — 22.

İşbu imtiyaz ve muafiyetler memur ve mütehasıslara şahsi istifadeleri için değil, Teşkilâtın nef'ine olarak bahş olunmuştur. Nazır Yardımcıları Konseyi Başkanı, muafiyetin adaletin tecellisine engel olacağına ve onun kaldırılmasının Teşkilâtın menfaatlerini halledar etmiyeceğine kaani bulunduğu hallerde, her hangi bir memur veya mütehasısın masuniyetini kaldırmak hususunda hem hak ve hem de vazife sahibi olacaktır.

Madde — 23.

Yukardaki 18 nci, 20 nci ve 21 nci maddeler ahkâmı, hiçbir Devleti, işbu maddelerde derpiş olunan imtiyaz ve muafiyetleri kendi vatandaşlarına bahşetmekle mükellef kılmaz. Bu hükümden aşağıda zikredilen imtiyaz ve muafiyetler müstesnadır.

- a) Teşkilâtça verilmiş resmî vazifelerin ifası sırasında yapılan yazılı ve sözlü beyanat ile fiilleri dolayısıyla adli tatbikattan masuniyet;
- b) Teşkilâtça verilmiş vazifelere ait bütün evrak ve vesaikın dokunulmazlığı;
- c) Para ve kambiyo tahdidatı hususundaki kolaylıklardan, vazifenin lâyikiyle ifası için lüzumlu olduğu nispette, istifade.

Kısım - V.

Ihtilâfların halli

Madde — 24.

Konsey,

- a) Teşkilâta taallük eden mukavelelerden veya özel mahiyetteki anlaşmazlıklardan çıkacak ihtilâfların;
- b) Bu Sözleşmenin IV ncü kısmının şumulüne giren ve resmî sıfatı dolayısıyla muafiyetten faydalanan Teşkilâtın her hangi bir memur veya mütehasısının dâhil olacağı ihtilâfların (muafiyet 22 nci maddenin hükümlerine tevfi kan kaldırılmamış bulunuyor ise) halli için gereken tedbirleri alacaktır.

Kısım - VI.

Tamamlayıcı anlaşmalar

Madde — 25.

Teşkilât adına hareket eden Konsey, bir veya daha ziyade devlet ile, işbu Sözleşmenin bu devlet veya devletleri ilgilendiren hükümlerini tadil maksadiyle, tamamlayıcı anlaşmalar akdedebilir.

Nadde — 26.

1. İşbu Sözleşme, Teşkilâta üye Devletlerin imzalarına açık olacak ve tasdika tâbi tutulacaktır. Tasdik vesikaları, her tevdiden mümzi Devletleri haberdar edecek olan, Amerika Birleşik Devletleri hükümetine tevdi edilecektir.

2. Altı mümzi Devletin tasdik vesikalarını tevdi eylemelerini mütaakıp, işbu Sözleşme bu devletler için yürürlüğe girmiş bulunacaktır. Diğer her Devlet için bu yürürlük, tasdik vesaikının tevdi tarihinden itibaren başlayacaktır.

Madde — 27.

İşbu Sözleşme, her hangi bir Âkîd Tarafça, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine yazı ile yapılacak bir fesih tebliği ile fesih olunabilir. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti bu tebliğden her mümzi Devleti haberdar edecektir. Fesih, tebliğin Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından alındığı tarihten itibaren bir yıl sonra muteber olacaktır.

Bunu tasdikan, aşağıda imzaları bulunan murahhaslar işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

1951 Eylülünün 20 nei günü, Ottawa'da, her iki metni de aynı derecede muteber olmak üzere, Fransızca ve İngilizce olarak ve Amerika Birleşik Devletleri arşivinde hifzedilecek tek nüsha halinde, tanzim edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri her mümzi Devlete tasdikli bir nüsha tevdi edecektir.

Belçika Krallığı namına :

A. De Staercke

Kanada namına :

L. D. Wilgress

Danimarka Krallığı namına :

Steensen - Leth

Fransa namına :

Hervé Alphand

İzlanda namına :

Gunnlauger Petursson

İtalya namına :

A. Rossi - Longhi

Lüksemburg Büyük Dükalığı namına :

A. Clasen

Holanda Krallığı namına :

A. W. L. Tjarda Van Starckenborch -
Stachouwer

Norveç Krallığı namına :

Dag Bryn

Portekiz namına :

(İstimlâk halinde 6 ncı maddenin ademi
tatbiki nususı mahfuz kalmak şartıyla)

R. Ennes Ulrich

Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Müttehit
Krallığı namına :

F. R. Hoyer Millar

Amerika Birleşik Devletleri namına :

Charles M. Spofford

KUZEY ATLÂNTİK ANDLAŞMASI TEŞKİLÂTİNİN, MİLLÎ TEMSİLCİLERİN VE MİLLETLERARASI PERSONELİN STATÜSÜNE DAİR SÖZLEŞME

Kuzey Atlântik Konseyi Nâzir Yardımcıları,

Kuzey Atlântik Andlaşması Teşkilâtının, Millî Temsilcilerin ve Milletlerarası Personelin Statüsüne mütaallik olarak 20 Eylül 1951 tarihinde Ottawa'da imzalanan Sözleşme gereğince bâzı vazifelerin Nâzir Yardımcıları Konseyinin Başkanına tevdi edilmiş olduğunu;

Ve Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilâtının yeniden teşkilâtlandırılması neticesinde Nâzir Yardımcıları Konseyi Başkanlığının 4 Nisan 1952 tarihinde lâğvedileceğini nazarı itibara alarak;

Bahsi geçen vazifelerin bu tarihten itibaren Teşkilâtın Genel Sekreteri, onun gaybubetinde, Vekili veya Kuzey Atlantik Konseyinin kararlaştıracağı diğer bir şahıs tarafında ifa olunacağını; Hükümetleri namına kabul eylerler.

1952 senesi Nisan ayının 4 nü günü tanzim olunmuştur.

Belçika namına :

André de Staercke

Kanada namına :

L. D. Wilgress

Danimarka namına :

Steensen - Leth

Fransa namına :

Hervé Alphant

İzlanda namına :

Gunnlaugur Petursson

İtalya namına :

A. Rossi - Longhi

Lüksemburg namına :

A. Clasen

Hollânda namına :

A. R. Tammenoms Bakker

Norveç namına :

Dag Bryn

Portekiz namına :

R. Ennes Ulrich

İngiltere namına :

F. R. Hoyer Millar

Amerika Birleşik Devletleri namına :

Charles M. Spofford

KUZEY ATLÂNTİK ANDLAŞMASI MUCİBİNCE KURULMUŞ OLAN MİLLETLERARASI ASKERİ KARARGÂHLARIN STATÜSÜNE MÜTAALLİK PROTOKOL

4 Nisan 1949 tarihinde Vaşington'da imzalanan Kuzey Atlântik Andlaşmasında taraf olan Devletler,

Kuzey Atlântik Andlaşması gereğince yapılacak hususi Anlaşmalarla ülkelerinde Milletlerarası Askerî Karargâhlar tesis edilebileceğini gözönünde tutarak, ve

Bu karargâhlarla personellerinin Kuzey Atlântik Andlaşması sahası içindeki statülerini tâyine istekli olarak,

Kuvvetlerinin statüsüne dair 19 Haziran 1951 tarihinde Londra'da imzalanan Sözleşmeye ek işbu Protokol üzerinde mutabık kalmışlardır.

Madde — 1.

İşbu Protokoldaki,

(a) «Sözleşme» tâbiri ile, Kuzey Atlântik Andlaşmasında Taraf olan Devletlerin, kuvvetlerinin statülerine dair olarak, 19 Haziran 1951 tarihinde Londra'da imzalamış oldukları Sözleşme;

(b) «Yüksek Karargâh» tâbiri ile, Müttefik Devletlerin Avrupa'daki Yüksek Karargâhı; Atlântik Müttefik Başkomutanının Karargâhı ve Kuzey Atlântik Andlaşması gereğince kurulmuş her hangi bir muadil milletlerarası askerî karargâh;

(c) «Müttefik Karargâhı» tâbiri ile her hangi bir Yüksek Karargâh ve Kuzey Atlântik Andlaşması gereğince kurulmuş olup doğrudan doğruya bir Yüksek Karargâha tâbi bulunan her hangi bir Milletlerarası Askerî Karargâh;

(d) «Kuzey Atlântik Konseyi» tâbiri ile, Kuzey Atlântik Andlaşmasının 9 ncu maddesi ile kurulmuş olan Konsey veya onun, namına harekete yetkili, her hangi bir tâli uzvu kasıt olunur.

Madde — 2.

Aşağıdaki hükümler mahfuz kalmak şartıyla, Sözleşme, bu Protokole Taraflardan birinin Kuzey Atlântik Andlaşması sahası içindeki ülkesinde bulunan Müttefik Karargâhları ve bu karargâhların, böyle bir ülkede resmî vazifeleri dolayısıyla bulunan askerî ve sivil personeli ve bu personelin, eşlerinin veya ana babalarının vazifeli olmaları dolayısıyla bu ülkede bulunan, Protokolün 3 ncu maddesinin 1 nci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerindeki tariflere giren yakınları hakkında tatbik olunur.

Madde — 3.

1. Sözleşmenin bir Müttefik Karargâhına tatbiki bakımından «kuvvet», «sivil unsur» ve «yakın» tâbirleri, Sözleşmenin neresinde geçerlerse geçsinler, şu mânalara geleceklerdir:

(a) «Kuvvet» tâbiri ile, Kuzey Atlântik Andlaşmasına dâhil her hangi bir Devletin kara, deniz veya hava silâhlı kuvvetlerine mensup olup bir Müttefik Karargâhına bağlı personel kasıt olunur.

(b) «Sivil unsur» tâbiri ile, tâbiiyetsiz, yahut Andlaşmadan hariç her hangi bir Devletin veya kabul eden Devletin tebaası olmıyan veya mütaden bu Devletin topraklarında oturımıyan ve

(i) Müttefik Karargâhına bağlı olarak Kuzey Atlântik Andlaşmasına dâhil devletlerden birinin silâhlı servislerinde hizmetlendirilmiş olan, veya

(ii) Kuzey Atlântik Konseyince Müttefik Karargâhlarında hizmetlendirilmeleri kararlaştırılacak olan sivil personel kategorilerine dâhil şahıslar kasıt olunur.

(c) «Yakın» tâbiri ile, bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde tarif olunan bir kuvvet veya sivil unsur mensubunun eşi veyahut nafakası kuvvet veya sivil unsur mensubuna ait çocuklar kasıt olunur.

2. Sözleşmenin II nci maddesinin, V nci maddesinin 2 nci fıkrasının, VII nci maddesinin 10 ncu fıkrasının, IX ncu maddesinin 2 nci, 3 ncu, 4 ncu, 7 nci ve 8 nci fıkralarının ve XIII ncu maddesinin tatbikatı için bir Müttefik Karargâhı, bir kuvvet addolunur.

Madde — 4.

Sözleşmenin, gönderen Devlete veya onun makamlarına kuvvetleri veya sivil unsurları veya yakınları hakkında bahsettiği haklar veya tahmil ettiği mükellefiyetler, bir Müttefik Karargâhı ve onun, işbu Protokolün 2 nci maddesi mucibince haklarında Sözleşmenin tatbik edildiği, personeli ve bunların yakınları bakımlarından aşağıdaki istisnalarla, ilgili Yüksek Karargâha ve ona karşı sorumlu makamlara tanılacak ve tahmil olunacaktır :

(a) Sözleşmenin VII nci maddesiyle gönderen devletin askerî makamlarına verilmiş olan cezaî ve inzıbatî kaza salâhiyetini istimal hakkı, ilgili şahsın, askerî kanunlarına tâbi olduğu Devletin - eğer böyle bir Devlet mevcutsa - askerî makamlarına tanınacaktır.

(b) Sözleşmenin II nci maddesi, III ncu maddesinin 4 ncu fıkrası, VII nci maddesinin 5 (a) ve 6 (a) bentleri, VIII nci maddesinin 9 ncu ve 10 ncu fıkraları ve XIII ncu maddesi ile gönderen Devlete veya onun makamlarına tahmil olunan mükellefiyetler, hem Müttefik Karargâha, hem de silâhlı servisleri veya silâhlı servislerinin her hangi bir mensubu veya müstahdemi veya bu mensup veya müstahdemin yakınları bahse konu olan Devlete tererrübedecektir.

(c) Sözleşmenin III nci maddesinin 2 (a) ve 5 nci fıkralarıyla XIV nci maddesinin tatbikinde, bir kuvvet mensupları veya onların yakınları bahse konu oldukları hâllerde, kuvvet mensubu hangi Devletin silâhlı kuvvetine ait ise o Devlet «Gönderen Devlet» sayılacaktır. Sivil unsur mensuplarının veya onların yakınlarının mevzu bahis oldukları halde sivil unsur mensubu hangi Devletin - eğer böyle bir Devlet mevcutsa - silâhlı servisinde istihdam ediyorsa o Devlet «Gönderen Devlet» sayılacaktır.

d) Sözleşmenin VIII nci maddesinin 6 ncı ve 7 nci fıkraları gereğince Gönderen Devlete tahmil olunan mükellefiyetler, fiil veya ihmali tazminat talebine yol açmış olan şahıs hangi Devletin silâhlı servisine mensup ise o Devlete, veya, bir sivil unsur mensubu bahse konu olduğu takdirde, onu silâhlı servisinde hizmetlendirilmiş bulunan Devlete, böyle bir Devlet mevcut değilse, ilgili şahsın mensubu olduğu Müttefik Karargâhına terettübeder.

VIII nci maddenin 8 nci fıkrası mücibince bir hakem tâyini hususunda, Gönderen Devletin hakları hem ilgili Müttefik Karargâhı tarafından hem de işbu fıkra gereğince kendisine mükellefiyetler terettübedebilecek Devlet varsa onun tarafından kullanılır.

Madde — 5.

Bir Müttefik Karargâhının her mensubu, bu Karargâh tarafından verilmiş, fotoğraflı bir hüviyet varakasını hâmil olacaktır. Hâmilinin adını, doğum tarih ve yerini, tâbiyetini, rütbe veya derecesini, varsa sicil numarasını ve vesikanın muteber olduğu müddeti gösterecek bu varaka her istenışte ibraz edilecektir.

Madde — 6.

1. Sözleşmenin VIII nci maddesiyle Âkîd Taraflara yüklenen tazminat taleplerinden feragat mükellefiyeti, hem ilgili Müttefik Karargâhları hem de bu Protokolde Taraf olan ilgili her Devleti bağlar.

2. Sözleşmenin VIII nci maddesinin 1 nci ve 2 nci fıkralarının tatbikında :

(a) Bir Müttefik Karargâhın malı olan veya bu Protokolde Taraf Devletlerden birinin malı olup da Müttefik Karargâhı tarafından kullanılan mallar, bir Âkîd Tarafa ait ve onun kendi silâhlı servisleri tarafından kullanılan mal sayılacaktır;

(b) İşbu Protokolün 3 nci maddesinin 1 nci fıkrasında tarif edilen bir «Kuvvetler» mensubu veya «Sivil unsur» mensubu, veyahut bir Müttefik Karargâhının her hangi bir diğer hizmetlisi tarafından ika edilen zarar ve hasar, bir Âkîd Tarafın silâhlı servislerinin bir mensubu veya hizmetlisi tarafından sebebiyet verilmiş bir zarar ve hasar telâkki edilecektir.

(c) VIII nci maddenin 3 nci fıkrasındaki «bir Âkîd Tarafın malı olan» tâbirine ait tarif, bir Müttefik Karargâhı hakkında da tatbik olunacaktır.

3. Sözleşmenin VIII nci maddesinin 5 nci fıkrasında derpiş olunan tazminat taleplerine (bir mukavelenin tatbikından doğan zarar ve hasar talepleriyle o maddenin 6 ve 7 nci fıkralarına giren talepler hariç olmak üzere) bir Müttefik Karargâhının her hangi bir hizmetlisinin fiil veya ihmalden doğmuş olan, veyahut bir «Kabul eden Devlet» ülkesinde, işbu Protokole Tarafların birinden gayri bir üçüncü şahsın zararını mucip olup kanunen bir Müttefik Karargâhının sorumlu bulunduğu her hangi bir fiil, ihmal veya hâdiseden mütevellit tazminat talepleri de dâhildir.

Madde — 7.

1. Sözleşmenin X uncu maddesiyle bir kuvvetin veya sivil unsurun mensuplarına maaşları ve ücretleri hususunda tanıyan vergi muafiyeti, bu Protokolün 3 nci maddesinin 1 (a) ve (b) (i) fıkralarındaki târife uygun Müttefik karargâhları personeline bu sıfatları dolayısıyla bağlı oldukları veya hizmetinde buldukları silâhlı servis tarafından ödenen maaşlarla ücretlere de

tatbik olunur; şu kadar ki bu fıkra, böyle bir mensup veya hizmetliyi, vatandaşı bulunduğu Devlet tarafından konulmuş vergilerden muaf kılmaz.

2. Bir müttefik karargâhının, Kuzey Atlântik Konseyince kararlaştırılan katagorilere dâhil hizmetlilerine, bu sıfatları dolayısıyla Müttefik karariâhlarınca ödenecek maaşlarla ücretler ver-giden muafırlar. Bununla beraber, işbu Protokolde Taraf olanlardan her hangi biri, isterse, alelmûtat kendi ülkesinde oturmayan tebaasını hariç tutarak, Müttefik Karargâhı kadrosunda hizmet görecek bütün tebaasını kendi temin edip o Karargâh emrine vereceğine, ve bunların maaşları ile ücretlerini kendi tâyin edeceği bir barem üzerinden ödiyeceğine dair ilgili Müttefik Karargâhı ile bir Anlaşma yapabilir. Bu tarzda ödenen maaş ve ücretlerden bu Devlet vergi alabilir, fakat başka bir Âkid Devlet alamaz, İşbu Protokole taraftar olanlardan her hangi birinin akdettiği böyle bir Anlaşma sonradan tadil veya feshedilirse, protokole taraf olanlar artık kendi vatan-daşlarına verilen maaş ve ücretleri, bu fıkranın 1 nei cümlesi mucibince, vergiden muaf tutmaya mecbur olacaklardır.

Madde — 8.

1. Müttefik Karargâhlarının yerleşmesini, inşaatını, bakım ve faaliyetini kolaylaştırmak üzere, bu Karargâhlar, müşterek müdafaa uğrunda ve munhasıran kendi resmî istifadeleri için yaptıkları masraflara mütaallik resim ve vergilerden imkân nispetinde muaf tutulacaklardır. Bu banta bir anlaşma akdi için işbu Protokolde Taraf olan her Devlet kendi ülkesinde kurulu Müttefik Karar-gâhları ile müzakerelere girişecektir.

2. Her Müttefik Karargâhı, Sözleşmenin XI nei maddesi ile bir kuvvete bahşedilen haklardan, aynı şartlar altında fayda'anır.

3. Sözleşmenin XI nei maddesinin 5 nei ve 6 nei fıkrasındaki hükümler, kabul eden Devletin vatandaşlarına tatbik olunmayacaktır; çünkü bu vatandaşlar, arazisinde bulunan Devletten gayri işbu Protokole Taraf olan bir Devletin silâhlı servisine mensup bulunsunlar.

4. Bu maddedeki « resimler ve vergiler » tâbiri, yapılan bir hizmet karşılığı olarak alınan resim ve harçlara şâmil değildir.

Madde — 9.

Kuzey Atlântik Konseyi başka suretle kararlaştırılmadıkça,

(a) Bir Müttefik Karargâhının yatırım bütçesindeki milletlerarası fonlardan temin edilip artık Karargâha lüzumu kalmıyan mevcutlar, Kuzey Atlântik Konseyinin tasvip edeceği tertipler dairesinde tasfiye olunarak hâsılları, Karargâhın yatırım masraflarına iştirak hisseleri nispetinde, Kuzey Atlântik Andlaşmasının Tarafları arasında taksim yahut onların matluplarına kaydedilecektir. Kabul eden Devlet, ülkesinde kâin olup bu yolda tasfiye edilen gayrimenkulleri satınalmak hususunda rüchan hakkına sahip olacaktır; şu şartla ki, teklif edeceği şartlar, bir üçüncü Tarafın tekliflerinden daha az müsait olmayacaktır;

(b) Kabul eden Devlet tarafından, itibari bedelden gayri bir bedel alınmamak suretiyle, bir Müttefik Karargâhının istimaline tahsis edilmiş olup artık bu Karargâha lüzumu kalmıyan arsa, bina ve sabit tesisler, o Devlete iade olunur. Bu gayrimenkullerin Karargâh tarafından istimalinden dolayı kıymetlerinde husule gelen artış veya eksilişler, Kuzey Atlântik Konseyince kabul eden Devletin kabili tatbik her hangi bir kanunu nazarı itibara alınarak tesbit olunacak ve, Karargâhın yatırım masraflarına iştirak nispetlerine göre, Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Devletler arasında taksim yahut onlara alacak veya verecek kayıt olunacaktır.

Madde — 10.

Her Yüksek Karargâh hükmi şahsiyete malik olup akit yapmak, mal iktisap ve tasarruf etmek ehliyetini haizdir. Bununla beraber, kabul eden Devlet bu ehliyetin istimalini, kendisiyle

Yüksek Karargâh veya onun namına hareket eden bir Tâli Müttetik Karargâhı arasındaki özel Anlaşmalara tâbi kılabilir.

Madde — 11.

1. Sözleşmenin VIII nci maddesinin hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, bir Yüksek Karargâh gerek müddei gerek müddeialeyh sıfatıyla mahkemelere müracaat edebilir. Bununla beraber, kabul eden Devlet ile Yüksek Karargâh veya onun mezun kılacağı her hangi bir tâli Müttetik Karargâhı, kabul eden Devletin mahkemelerinde Yüksek Karargâhın taraf teşkil edeceği dâvalarda bu Devletin Yüksek Karargâhın yerine kaim olması hususunda anlaşabilirler.

2. Sözleşmenin VII nci maddesinin 6 (a) fıkrası ile XIII ncü maddesinde münderiç maksatlar müstesna, her hangi bir Müttetik Karargâhının malları veya parası hakkında hiçbir icra tedbiri veya bu mallara veya paraya el koymaya mâtuf bir tedbir alınmayacaktır.

Madde — 12.

1. Milletlerarası bütçesini tatbik edebilmek üzere, bir Müttetik Karargâhı her nevi döviz bulundurabilir ve her nevi para üzerinden hesaplara malik olabilir.

2. Her hangi bir Müttetik Karargâhının ihtiyaçlarının karşılanması için lüzum hâsıl oldukça, işbu Protokole Taraf olan Devletler, bir Müttetik Karargâhının talebi üzerine, bu Karargâhın paralarının bir memleketten diğerine transferini ve bir Müttetik Karargâhının elinde bulunan her hangi bir dövizin diğer bir dövize tahvilini kolaylaştıracaklardır.

Madde — 13.

Bir Müttetik Karargâhının, bu Karargâha tahsis edilip onun tarafından kullanılan binalarında veya Karargâhın usulü dairesinde yetkilendirilmiş her hangi bir memuru nezdinde bulunan dosyaları ile sair resmî evrakı Karargâh bu muafiyetten feragat etmedikçe masuniyeti haizdir; kabul eden Devletin talebi üzerine, her hangi bir evrakın bu maddede derpiş edilen muafiyetin şumulüne girip girmediğini tesbit için Karargâh, bu Devletiñ bir temsilcisinin huzurunda o evrakın mahiyetini tahkik edecektir.

Madde — 14.

1. Kuzey Atlântik Konseyinin kararı ile, bu Protokolün veya Sözleşmenin bütünü veya her hangi bir kısmı, Kuzey Atlântik Andlaşması gereğince kurulmuş (işbu Protokolün 1 nci maddesinin (b) ve (c) fıkralarındaki tarifelere girmiyen) her hangi bir Milletlerarası Askerî Karargâha veya Milletlerarası Teşkilâta tatbik olunabilir;;

2. Avrupa Savunma Birliği teessüs ettiğinde, işbu Protokol, Kuzey Atlântik Konseyince tesbit edilecek tarihte ve şekilde, bir Müttetik Karargâhına bağlı Avrupa Savunma Kuvvetlerinin personeli ile bu personelin yakınlarına da tatbik olunabilir.

Madde — 15.

Bu Protokolün tatbik veya tefsiri yüzünden işbu Protokolün Tarafları arasında veya bunlardan biriyle bir Müttetik Karargâhı arasında çıkan bütün ihtilâflar, her hangi bir dış kazai mercie başvurulmadan, ihtilâflı taraflar arasında müzakere yolu ile halledilecektir. İşbu Protokolde veya Sözleşmede hilâfına sarih hüküm olmadıkça, doğrudan doğruya müzakere yolu ile halledilemeyen ihtilâflar Kuzey Atlântik Konseyine havale edilecektir.

Madde — 16.

1. Sözleşmenin XV. ve XVII. ilâ XX nci maddeleri işbu Protokolün de ayrılmaz bir cüzü me-

şabesinde; fakat şu şartla ki, işbu Protokol Sözleşmeden müstakil olarak o hükümlere tevfi-kan tadil, talik, tasdik, fesih ve temdit edilebilecek ve Protokole iltihak olunabilecektir.

2. İşbu Protokol, kabul eden Devlet ile bir Yüksek Karargâh arasında yapılacak iki taraflı Anlaşmalarla tamamlanabilir. Kabul eden Devletin makamları ile bir Yüksek Karargâh, işbu Protokolün veya Sözleşmenin o Devletin tatbika karar vereceği her hangi bir hükmünün tasdik-ten önce idari tedbirlerle yürürlüğe konulması hususunda mutabık kalabilirler.

Bu hususları tasdiklan, aşağıda imzaları bulunan Murahhaslar işbu Protokolü imzalamışlardır.

Protokol 1952 senesi Ağustos ayının 28 nci günü, Paris'te, her iki metni de aynı derecede mu-teber olmak üzere, Fransızca ve İngilizce olarak, ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin Arşivine tevdi edilecek tek nüsha halinde tanzim edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti (Protokolün) tasdikli kopyalarını onu imzalayan ve ona katılan bütün Devletlere gönderecektir.

Belçika Krallığı namına :

André de Staereke

Kanada namına :

A. D. P. Heeney

Danimarka Krallığı namına :

Sandager Jeppesen

Fransa namına :

Hervé Alphand

Yunanistan Krallığı namına :

Pan. Pipinelis

İzlanda namına :

Gunnlaugur Pétursson

İtalya namına :

A. Rossi-Longhi

Lüksemburg Büyük Dükalığı namına :

J. Heisburg

Holanda Krallığı namına :

A. W. L. Tjarda Van Starkenborgh. S.

Norveç Krallığı namına :

S. Chr. Sommerfelt

Portekiz namına :

H. Caldeira Queiroz

Türkiye namına :

Taha Carım

Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Birleşik Krallığı namına :

F. R. Hoyer Millar

Amerika Birleşik Devletleri namına :

William H. Draper, Jr.